

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

Ελληνική Γλώσσα

Οι αξίες μας: Δράση

4η Τάξη Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών

1ο τεύχος

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής/τρια / Αξιολογητής/τρια

Αξιολογητής/τρια

Αξιολογητής/τρια

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Υπεύθυνος/η Διδακτικού Πακέτου για το Ινστιτούτο
Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μαρία Σουβλίδη
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Κωνσταντίνα Κασούμη
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Αικατερίνη Δογραμματζή
Εν ενεργεία εκπαιδευτικός

Ιωάννα Ζησιμοπούλου
Πτυχιούχος Πληροφορικής

Γαβριήλ Μποζιονέλος
Πτυχιούχος Γραφιστικής

Θεοδώρα Τζιαμπάζη
Σύμβουλος Β' ΙΕΠ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συγγραφική Ομάδα ΕΚΠΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σειρά: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Ελληνική Γλώσσα

Οι αξίες μας: Δράση

4η Τάξη Δημοτικού

Τετράδιο Εργασιών

1ο τεύχος

Εταιρεία Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας του Πανεπιστημίου Αθηνών
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΚΠΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης

Διονύσιος Μουρελάτος

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης

Στυλιανός Μαυρατζάς

Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

Συντελεστές

Επιστημονική υπεύθυνη: Ευγενία Μαγουλά Καθηγήτρια Γλωσσολογίας ΕΚΠΑ

Υπεύθυνος έργου: Νικόλαος Θωμαΐδης Καθηγητής Αναλυτ. Χημείας ΕΚΠΑ, Πρόεδρος ΕΑΔΠΠΑ

Συντονισμός Δημοτικού: Γεωργία Στύλου Δρ. Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας ΠΕ70 & Ευγενία Μαγουλά

Συντονισμός 4ης τάξης: Ασημίνα Γεραμάνη ΜΑ ΠΕ70

Συγγραφική ομάδα 4ης τάξης: Ασημίνα Γεραμάνη, Ευγενία Μαγουλά, Γεωργία Στύλου, Αθηνά Μακροπόδη ΠΕ70, Βασιλική Παπαδοπούλου Δρ. ΠΕ70, Γιάννης Ρένεσης ΜΑ ΠΕ70, Σταυρούλα Χρυσάφιδη ΜΑ ΠΕ70

Επιμέλεια διδασκαλίας λεξιλογίου: Αγγελική Ευθυμίου Καθηγήτρια Γλωσσολογίας Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Παρασκευή Θώμου Καθηγήτρια Γλωσσολογίας Πανεπιστήμιο Κρήτης

Συμβουλευτική ομάδα σε ειδικά θέματα: Χρύσα Κουράκη Επίκ. Καθηγήτρια Παιδικής Λογοτεχνίας, Αντωνία Μήτση, Δρ. Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας ΠΕ70, Φωτεινή Πολυχρόνη Καθηγήτρια Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας ΕΚΠΑ

Εικονογράφηση: Ανδρέας Κιτανίδης

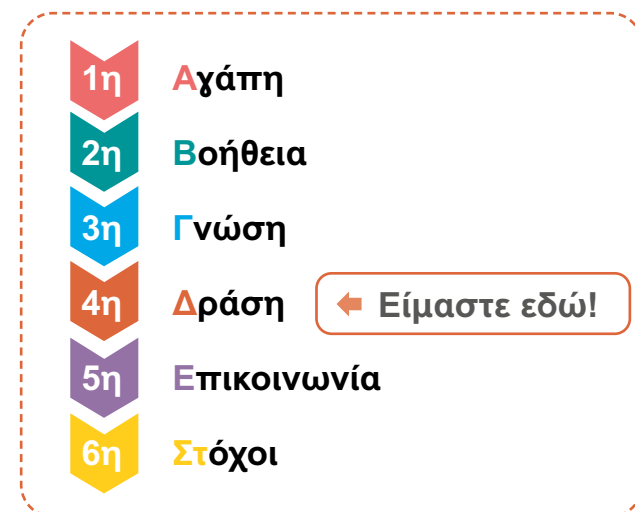
Σχεδιασμός, οπτική επιμέλεια & σελιδοποίηση: Νικολέττα Βασιλείου

Δημιουργία ειδικών Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων: Ασημίνα Γεραμάνη, Βασιλική Παπαδοπούλου, Σταυρούλα Χρυσάφιδη, Γιάννης Ρένεσης, Αθηνά Μακροπόδη

Συντονισμός & Τεχνική Επιμέλεια Ψηφιακών Μαθησιακών Αντικειμένων: Κωνσταντίνος Τσιμπάνης Μηχανικός Πληροφορικής ΕΚΠΑ

Δικαιούχος συγγραφής: ΕΑΔΠΠΑ-Εκδόσεις ΕΚΠΑ

Σειρά ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ: «Οι αξίες μας»

Περιεχόμενα

1. Ο κόσμος μου, το σχολείο μου

1.1 Η ζωή μας στο σχολείο

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1.2 Από το σχολείο στην κοινότητα

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1.3 Δεξιότητες ζωής

1.4 Επανάληψη

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

2. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μας!

2.1 Τα δικαιώματά μας!

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

2.2 Έχουμε και υποχρεώσεις...

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

2.3 Αναλαμβάνουμε δράση

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

2.4 Επανάληψη

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

3 Εθελοντισμός:

Όλοι για όλους

3.1 Θέλουμε να βοηθήσουμε

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

3.2 Μέρες χαράς και προσφοράς

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ

3.3 Εθελοντές από καρδιάς

3.4 Επανάληψη

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

4 Νους υγιής εν σώματι υγιεί

4.1 Αθλητισμός για όλους

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

4.2 Ολυμπιακοί αγώνες

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

4.3 Αγωνιζόμαστε με σώμα και ψυχή

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

4.4 Επανάληψη

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Σύμβολα

ακουστικό κείμενο

παραγωγή προφορικού λόγου

κατανόηση γραπτού λόγου

συνεργασία σε προφορικό και γραπτό λόγο

κατανόηση προφορικού λόγου

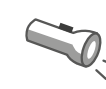
παραγωγή γραπτού λόγου

χρήση λεξικού

σκέφτομαι - ιδέα

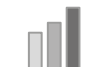
παρατηρώ, ενώνω, κυκλώνω

ομαδική δραστηριότητα

άσκηση ορθογραφίας

διαβάθμιση δυσκολίας

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1 Συγκεντρώνουμε τις χρωματισμένες λέξεις / φράσεις από το κείμενο 2 (ΒΜ, σελ. 15). Τις χρησιμοποιούμε για να γράψουμε μία παράγραφο με τίτλο: «Τι είναι το σχολείο;»

- 2 Ανακαλύπτουμε στο κρυπτόλεξο 8 λέξεις που ανήκουν στην οικογένεια της λέξης «πρώτος».

Π	Π	Ρ	Ω	Τ	Ο	Σ	Ε	Λ	Ι	Δ	Ο
Ρ	Α	Ν	Ζ	Μ	Χ	Π	Ρ	Ω	Τ	Η	Χ
Ω	Ρ	Τ	Ψ	Ε	Σ	Ι	Ο	Π	Ζ	Γ	Α
Τ	Υ	Α	Χ	Ω	Τ	Ο	Ζ	Ν	Α	Σ	Π
Ο	Π	Ρ	Ω	Τ	Α	Θ	Λ	Η	Μ	Α	Ζ
Β	Π	Ρ	Ω	Τ	Α	Κ	Ι	Ζ	Ν	Β	Ε
Ρ	Ο	Α	Ε	Ζ	Π	Ρ	Ω	Τ	Ι	Α	Ζ
Ο	Χ	Ε	Σ	Χ	Ω	Β	Κ	Κ	Τ	Κ	Σ
Χ	Π	Ρ	Ω	Τ	Ε	Υ	Ο	Υ	Σ	Α	Λ
Ι	Κ	Α	Μ	Ω	Ζ	Κ	Τ	Χ	Μ	Ν	Κ
Α	Π	Ρ	Ω	Τ	Ο	Μ	Η	Ν	Ι	Α	Χ

- 3 Συμπληρώνουμε το κείμενο με λέξεις από το κρυπτόλεξο.

Το ημερολόγιο έδειξε _____ του Σεπτεμβρη και όλοι μας ευχήθηκαν «καλή σχολική χρονιά». Είμαστε στη Δ' τάξη φέτος και έχουμε υποσχεθεί να πετύχουμε διάκριση των αθλητικών ομάδων της τάξης μας στο σχολικό _____. Αυτό γίνεται κάθε χρόνο στην _____ του νομού μας με συμμετοχές πολλών σχολείων. Παρότι είναι Σεπτέμβρης, το καλοκαίρι συνεχίζεται, κάνει πολλή ζέστη και τα _____ φαίνεται να αργούν. Έτσι κι εμείς συνεχίζουμε τα παιχνίδια και τα μπάνια στη θάλασσα μέχρι το _____ χτύπημα του σχολικού κουδουνιού.

- 4 Σχηματίζουμε σύνθετες λέξεις με τη λέξη «φίλο(ς)» και γράφουμε τη σημασία τους.

Τι κάνει;

τέχνη	<u>φιλότεχνος</u>	<u>Αυτός που αγαπά την τέχνη.</u>
βιβλίο		
ποδόσφαιρο		
μουσική		
μαθαίνω		
αθλητισμός		

- 5 Συμπληρώνουμε το κείμενο με λέξεις της προηγούμενης άσκησης.

Στους περισσότερους συμμαθητές μου αρέσουν τα αθλήματα και τα σπορ, είναι δηλαδή _____. Άλλοι, όπως ο Δημήτρης και η Ευτυχία, είναι ιδιαίτερα _____ και γι' αυτό επέλεξαν να μάθουν ένα μουσικό όργανο. Η Μαρία και ο Στέλιος, είναι _____ και με πολύ ενδιαφέρον αναζητούν και διαβάζουν καινούρια βιβλία. Ανεξάρτητα από τις προτιμήσεις μας, είναι σίγουρο ότι είμαστε όλοι _____, για αυτό αναζητούμε τη γνώση και μαθαίνουμε συνεχώς νέα πράγματα.

6 Καταγράφουμε στον πίνακα λεξιλόγιο που συναντήσαμε στα κείμενα «Ιαπωνία» και «Φινλανδία». Μετά, σε ζευγάρια σχηματίζουμε μία πρόταση προφορικά για κάθε σειρά και ελέγχουμε αν είναι κατανοητή.

Δραστηριότητες	Χώροι	Ενέργειες	Αντικείμενα
καλλιγραφία	αίθουσα	ζωγραφίζω	μελάνι

7 Γράφω ένα μικρό κείμενο για την αγαπημένη μου σχολική δραστηριότητα. Χρησιμοποιώ και λέξεις της προηγούμενης άσκησης.

- Ποια είναι η δραστηριότητα;
- Πού και κάθε πότε πραγματοποιείται;
- Τι κάνω/ -ουμε σε αυτήν, τι χρησιμοποιούμε;
- Ποιες είναι οι εντυπώσεις μου;

Τι σου αρέσει ιδιαίτερα σε αυτή, ώστε να είναι η αγαπημένη σου δραστηριότητα;

8 Εντοπίζουμε στο κρυπτόλεξο 10 λέξεις που ανήκουν στις οικογένειες λέξεων με συνθετικά στοιχεία: α. «χειρ-», β. «έργ-/ουργ-».

Χ	Ε	Ι	Ρ	Ο	Τ	Ε	Χ	Ν	Ι	Α	Π	Χ	Ο
Ε	Ρ	Γ	Ο	Σ	Τ	Α	Σ	Ι	Ο	Κ	Ε	Ε	Χ
Ι	Χ	Χ	Α	Α	Β	Ο	Σ	Θ	Η	Κ	Ρ	Ι	Ε
Ρ	Π	Ε	Ρ	Ι	Ε	Ρ	Γ	Ε	Ι	Α	Ι	Ρ	Ι
Ο	Σ	Ι	Ι	Ρ	Δ	Φ	Δ	Σ	Ε	Ρ	Ε	Ο	Ρ
Σ	Χ	Ρ	Λ	Ρ	Ο	Σ	Σ	Η	Δ	Ι	Ρ	Κ	Ο
Φ	Ψ	Ο	Π	Ο	Ο	Ν	Ψ	Μ	Ω	Δ	Γ	Ρ	Π
Α	Ε	Λ	Α	Ε	Δ	Π	Ε	Ε	Τ	Φ	Α	Ο	Ο
Ι	Α	Α	Π	Ζ	Ε	Π	Α	Φ	Ο	Ε	Ζ	Τ	Ι
Ρ	Λ	Β	Λ	Δ	Φ	Ο	Χ	Α	Τ	Λ	Ο	Η	Η
Ι	Σ	Η	Ο	Χ	Β	Μ	Ψ	Σ	Ε	Ν	Μ	Μ	Τ
Σ	Ε	Π	Ε	Ξ	Ε	Ρ	Γ	Α	Σ	Ι	Α	Α	Ο
Α	Ν	Ε	Β	Α	Ι	Ν	Α	Ι	Σ	Ο	Ι	Ι	Ι
Η	Υ	Φ	Α	Ν	Τ	Ο	Υ	Ρ	Γ	Ι	Α	Β	Σ

9 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις του κρυπτόλεξου.

- Οι μαθητές στο σχολείο της Ιαπωνίας ασχολούνται και με τη «οριγκάμι».
- Μετά την επιτυχημένη θεατρική παράσταση οι μαθητές δέχτηκαν θερμό _____ από τους θεατές.
- Τα παραδοσιακά εργαστήρια _____ και οι βιοτεχνίες έχουν αντικατασταθεί σήμερα από _____ παραγωγής υφαντών, όπου η _____ των νημάτων και των υφασμάτων γίνεται με μεγάλη ταχύτητα.
- Τα παιδιά επισκέφτηκαν το Μουσείο Παιχνιδιών και _____ με πολύ ενδιαφέρον και με μεγάλη _____ παλιά, _____ παιχνίδια - αυτοκινητάκια.
- Στον αθλητικό όμιλο του σχολείου μας θα δημιουργηθεί ομάδα _____.
- Όσοι είστε όρθιοι, να χρησιμοποιείτε τις _____ όταν το μετρό βρίσκεται σε κίνηση.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Το ρήμα στο παρόν

1 Σχηματίζω 4 προτάσεις με το ρήμα στο Παρόν, σύμφωνα με τα παραδείγματα α, β, γ, δ της Γραμματικής, στη σελίδα 18 του ΒΜ. Χρησιμοποιώ σε όποιο πρόσωπο και χρόνο θέλω.

διαβάζω | παίζω | βιάζομαι | ταξιδεύω

Ουσιαστικά: αρσενικά και θηλυκά σε -ος

	Ουσιαστικά με πρόθημα	
	Ενικός	Πληθυντικός
Ορθογραφία	-ος	-οι
Προσέχουμε τη θέση του τόνου.	ο διά λογος του δια λόγου τον διά λογο	οι διά λογοι των δια λόγων τους δια λόγους

! Στις σύνθετες λέξεις, η θέση του τόνου παραμένει σταθερή. π.χ. ο **ανθό**κηπος, του **ανθό**κηπου κτλ.

2 Κλίνουμε: ο διάδρομος, η είσοδος.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική				
Γενική		της εισόδου		οι εισοδοι
Αιτιατική			τους διαδρόμους	

3 Συμπληρώνουμε με τα αρσενικά ουσιαστικά σε -ος στην κατάλληλη πτώση.

Μικροί κηπουροί στο σχολείο

Στο τέλος του πλακόστρωτου _____ (διάδρομος) υπάρχει ο λαχανόκηπος και ο ανθόκηπος, όπου τα παιδιά της Γ΄ και Δ΄ τάξης καλλιεργούν και φροντίζουν τα φυτά τους. Κάθε μήνα ορίζεται η υπεύθυνη ομάδα του _____ (λαχανόκηπος) και η υπεύθυνη ομάδα του _____ (ανθόκηπος). Οι μαθητές γίνονται μικροί _____ (κηπουρός) και φροντίζουν τους _____ (κήπος) σε όλα τα στάδια: Από τη στιγμή που θα ρίξουν τον _____ (σπόρος) στο έδαφος μέχρι τη στιγμή που θα συγκεντρώσουν τα πρώτα άνθη και τους πρώτους _____ (καρπός).

4 Τα επίθετα δίνουν συγκεκριμένη ιδιότητα στα ουσιαστικά. Συνδυάζουμε τα επίθετα με τα ουσιαστικά και ξαναγράφουμε το κείμενο.

μεγάλος | πρωτότυπος | χρωματιστός | δερμάτινος | πολύχρωμος
εσωτερικός | ωραίος | πλαστικός | μικρός | μπροστινός | φετινός
κόκκινος | πράσινος | ξύλινος | γαλάζιος | μεταλλικός | καινούρια

Αγόρασα μια **σάκα** και τη γέμισα με τα **τετράδια** και τα **βιβλία** της Δ΄ τάξης. Έβαλα μέσα και την **κασετίνα** με τα **μολύβια**, τις **γόμες** και τα **σιλό**. Θυμήθηκα να πάρω μια **ξύστρα**, έναν **χάρακα**. Στη **θήκη** τοποθέτησα το **ημερολόγιό** μου.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Βρίσκουμε 9 κρυμμένες λέξεις (οριζόντια ή κάθετα) που σχετίζονται με σχολικές δραστηριότητες.

Ο	Ε	Μ	Ο	Υ	Σ	Ι	Κ	Η	Β	Κ	Η
Ι	Κ	Π	Ζ	Ω	Γ	Ρ	Α	Φ	Ι	Κ	Η
Κ	Β	Α	Ρ	Ε	Λ	Ι	Λ	Ι	Γ	Θ	Ω
Ο	Π	Σ	Ν	Ε	Ρ	Ο	Ο	Λ	Μ	Ε	Ρ
Λ	Α	Κ	Δ	Κ	Ρ	Β	Λ	Ι	Ω	Α	Υ
Υ	Γ	Ε	Β	Λ	Ε	Π	Ω	Ο	Λ	Τ	Θ
Μ	Ω	Τ	Ε	Ν	Ι	Σ	Μ	Σ	Ι	Ρ	Μ
Β	Τ	Π	Ο	Χ	Ο	Ρ	Ο	Σ	Α	Ο	Ι
Η	Π	Ο	Δ	Ο	Σ	Φ	Α	Ι	Ρ	Ο	Κ
Σ	Π	Λ	Η	Ρ	Ο	Φ	Ο	Ρ	Ι	Κ	Η
Η	Φ	Ε	Ι	Σ	Τ	Ι	Β	Ο	Σ	Γ	Α
Α	Ρ	Ο	Μ	Π	Ο	Τ	Ι	Κ	Η	Ε	Κ

2 Γράφουμε λέξεις από το κρυπτόλεξο που αντιστοιχούν στην περιγραφή.

- α. Η τέχνη που βασίζεται στον συνδυασμό των ήχων: _____
- β. Δημιουργία εικόνας με χρώματα και πινέλα σε χαρτί, καμβά ή άλλη επιφάνεια: _____
- γ. Κινήσεις του σώματος με ρυθμό και φιγούρες που συνοδεύονται από μουσική: _____
- δ. Δημοφιλές ομαδικό άθλημα που παίζεται σε γήπεδο με καλάθια και μπάλα: _____
- ε. Μάθημα στο σχολείο με ηλεκτρονικούς υπολογιστές: _____

3 Η οικογένεια της λέξης **χωράω - χωρώ**

Συνδυάζουμε τα στοιχεία του πίνακα για να σχηματίσουμε ρήματα. Γράφουμε και τη σημασία τους.

πρόθημα	βάση	κατάληξη	λέξη	σημασία
ανά-			αναχωρώ	φεύγω για κάπου, ξεκινώ για έναν προορισμό
από-				
παρά-	χωρ-	-ώ		
προ-				
συν- (συγ-)				

- Πώς οδηγήθηκες στη σημασία τους;
- Παρατηρώντας τη σημασία των λέξεων με τη βάση «**χωρ-**» τι σκέφτεστε για τον ρόλο των προθημάτων; Πώς αλλάζει τη σημασία της λέξης το πρόθημα;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

υποκείμενο **πυρήνας** **συμπλήρωμα**

Τα παιδιά σχεδιάζουν τις εργασίες τους.

Ο πυρήνας της πρότασης είναι το **ρήμα**. Το **υποκείμενο** είναι αυτό που ενεργεί. Το **συμπλήρωμα** συμπληρώνει την ενέργεια του ρήματος. Υπάρχουν, βέβαια, και άλλα στοιχεία μέσα σε μια πρόταση.

Συμπλήρωμα ρήματος (Αντικείμενο)

► Πώς το συναντάμε μέσα στην πρόταση;

- α. Η πτώση του είναι συνήθως η Αιτιατική.
π.χ. Ο κηπουρός ποτίζει τον κήπο.
- β. Ένα ρήμα μπορεί να παίρνει δύο συμπληρώματα σε διαφορετικές πτώσεις. (δύο αντικείμενα).
π.χ. Έδωσα στη Μαρία το μολύβι μου.
- γ. Το συμπλήρωμα μπορεί να είναι μία πρόταση.
π.χ. Αποφασίσαμε να βοηθήσουμε στη δεντροφύτευση του δήμου μας.

Υποκείμενο	Ρήμα	Συμπλήρωμα / συμπληρώματα
Τα σχολεία	ανοίγουν	τις πόρτες

1 Σε κάθε πρόταση υπογραμμίζουμε το ρήμα, τα υποκείμενο και το συμπλήρωμα και σημειώνουμε αντίστοιχα **Υ**, **Ρ**, **Σ**. Κατόπιν τα γράφουμε στον πίνακα.

α. Τον Σεπτέμβρη, τα σχολεία ανοίγουν τις πόρτες τους.

β. Οι γονείς συνοδεύουν τα παιδιά στο σχολείο.

γ. Τα παιδιά συναντούν ξανά τους φίλους και τους συμμαθητές τους.

δ. Οι δασκάλες και οι δάσκαλοι, καλωσορίζουν τους μαθητές στις τάξεις τους.

2 Σχηματίζουμε προτάσεις με τους βασικούς όρους.

Υποκείμενο	Ρήμα	Συμπλήρωμα / συμπληρώματα
Οι μαθητές		τις τσάντες τους
	παίζει	
		ένα βιβλίο.
Το σχολείο		

3 Γράφουμε 3 προτάσεις για να περιγράψουμε τη μεγάλη εικόνα της Ενότητας 1 (ΒΜ, σελ. 12-13) επιλέγοντας διαφορετικές μορφές αντικειμένου (σύμφωνα με τα παραδείγματα α', β', ή γ').

Για πρώτη φορά

- 1 Συχνά χρησιμοποιούμε τις λέξεις «σαν, όπως, λες και» για να πούμε ότι κάτι μοιάζει με κάτι άλλο και να το κάνουμε πιο ζωντανό. Τότε σχηματίζουμε μία παρομοίωση.

Διαβάσαμε στο κείμενο 11:

(Στην αρχή)

Σαν να 'χε φύγει ο ήλιος της ανεμελιάς από μέσα μου, σαν να έβρεξε σκοτάδι και μια σκιά ήρθε και με πλημμύρισε.

(Μετά το τραγούδι)

Η πρώτη ώρα ήταν ένα ευχάριστο ξεκίνημα με τραγούδι. Κι έφυγε η σκιά και ήρθε ξανά το φως.

Τι είναι αυτό που η αφηγήτρια κάνει πιο ζωντανό στην αρχή του αποσπάσματος; Με τι το παρομοιάζει;

Συναίσθημα: _____ Μοιάζει με: _____

Δημιουργούμε παρομοιώσεις για να περιγράψουμε τα συναισθήματα του κοριτσιού μετά το τραγούδι.

Σαν να _____ κι έφυγε _____.

Σαν να _____ κι ήρθε _____.

- 2 Αφηγούμαστε μια δική μας πρώτη μέρα στο σχολείο και αποτυπώνουμε τα συναισθήματά μας με εικόνες και παρομοιώσεις.

Μεγαλώσαμε πια!

«Οι συζητήσεις μας γίνονται πιο σοβαρές και οι σκανταλιές μας λιγότερες. Ο δάσκαλος προσπαθεί να μας μάθει να **αυτενεργούμε**».

α. Το ρήμα **αυτενεργώ** είναι σύνθετο. Σκεφτόμαστε τι σημαίνει.

Επιλέγουμε :

εργάζομαι μόνος μου	προσπαθώ	ενεργώ με δική μου πρωτοβουλία
---------------------	----------	--------------------------------

Τι μας βοήθησε να σκεφτούμε τη σημασία του;

- β. Ελέγχουμε με το λεξικό.

αυτενεργώ Σημασία: _____

Πρόταση: _____

Διόρθωση παραγωγής γραπτού λόγου

- Ελέγχουμε την «Περιγραφή χώρου», ως προς τα παρακάτω στοιχεία:
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Πίνακας διόρθωσης «Περιγραφή χώρου»	
Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία
<p>1. Εισαγωγή (βασικές πληροφορίες)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποιος είναι ο χώρος. • Πού βρίσκεται. • Ποια εντύπωση δημιουργεί. 	<p>Χρησιμοποίησα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ρήματα: βρίσκεται, είναι, φαίνεται, βλέπω κ.λπ. • ουσιαστικά και επίθετα • επιρρήματα ή προσδιορισμοί τόπου
<p>2. Ανάπτυξη Περιγραφή του χώρου Πώς είναι; Τον περιγράφουμε από έξω προς τα μέσα με ουσιαστικά, επίθετα, επιρρήματα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ουσιαστικά με επίθετα (ύλη, χρώμα, μέγεθος, υφή κ.ά.) • ρήματα, επιρρήματα ή προσδιορισμοί (τόπου)
<p>2.2 Ποιοι και πώς τον χρησιμοποιούν. Τι κάνουν, πώς συμπεριφέρονται. Περιστατικό/ά ή συνήθειες που σχετίζονται με τον χώρο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • πρόσωπα και ενέργειες • ρήματα, επίθετα, επιρρήματα (χρόνου και τρόπου)
<p>3. Επίλογος (σκέψεις και συναισθήματα) Τι σκέφτομαι, πώς αισθάνομαι σε αυτόν τον χώρο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ρήματα (σκέψης, αισθήσεως) • επιρρήματα, επίθετα, ουσιαστικά

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έκανα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Λύνουμε το σταυρόλεξο.

1	Τ						
2	Σ						
3	Α						
4	Ν						
5	Τ						
6	Α						

1. Τα παιδιά _____ πολύ γρήγορα όταν παίζουν κυνηγητό.
2. Κάθε πρωί πηγαίνω με χαρά στο _____.
3. Κάνουμε μάθημα σε μία ευρύχωρη _____.
4. Κάθε φορά που παίζω με τους/τις φίλους/-ες μου, _____ μεγάλη χαρά!
5. Το _____ είναι ένα άθλημα που παίζεται με δύο ή τέσσερις παίκτες.
6. Με το άνοιγμα των σχολείων, _____ καινούρια τετράδια.

2 Δημιουργούμε λέξεις συνδυάζοντας στοιχεία από τις δύο στήλες. Το λεξικό μάς βοηθάει.

- πρώτος + αγωνιστής = πρωταγωνιστής
- πρώτος + μήνας = _____
- πρώτος + βροχή = _____
- πρώτος + γνωρίζω = _____

3 Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις λέξεις που δημιουργήσαμε.

_____ σήμερα, μπήκε ο Οκτώβρης και μαζί του έφερε και τα _____ που περίμενε από καιρό η διψασμένη γη, τα φυτά και τα δέντρα. Ωστόσο στη συμπρωτεύουσα εκδηλώθηκε βροχόπτωση μεγάλης έντασης. Οι κάτοικοι της Θεσσαλονίκης έκαναν λόγο για _____ μπουρίνι, που είχε ως αποτέλεσμα να πλημμυρίσουν αρκετοί δρόμοι και υπόγεια των πολυκατοικιών.

4 Σχηματίζω σύνθετες λέξεις. Μετά τις αντιστοιχίζω με τη σημασία τους. Η λέξη «φίλος» μπορεί να είναι α΄ ή β΄ σύνθετικό.

βιβλίο | τέχνη | ειρήνη | άνθρωπος | μουσική

- α. _____ : Αυτός που αγαπά ιδιαίτερα τα βιβλία.
- β. _____ : Αυτός που στοχεύει στην εξασφάλιση της ειρήνης.
- γ. _____ : Αυτός που αγαπάει τις καλές τέχνες.
- δ. _____ : Αυτός που αγαπά τη μουσική.
- ε. _____ : Αυτός που δείχνει αγάπη στον άνθρωπο.

5 Τα παιδιά βρήκαν στο λεξικό παροιμίες στο λήμμα «φίλος». Συζητάμε τι σημαίνουν. Αναφέρουμε και άλλες που γνωρίζουμε.

- α. Ο καλός φίλος στην ανάγκη φαίνεται.
- β. Αγάπα τον φίλο σου με τα ελαττώματά του.
- γ. Οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τους καλούς φίλους.
- δ. _____
- ε. _____

Πώς σκέφτηκα τη σημασία τους; Τι με βοήθησε;

6 Γράφω με δικά μου λόγια τη σημασία των λέξεων.

- 1. δραστήριος: _____
- 2. αποχωρώ: _____
- 3. δασολόγος: _____
- 4. πρωταθλητής: _____

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 Συμπληρώνουμε τα ρήματα στο παρόν.

Ελάτε να γνωρίσουμε κάποια αγαπημένα μας αθλήματα!

Ενόργανη Γυμναστική: Το παιδί _____ (καλλιεργώ) όλες τις φυσικές του ικανότητες, όπως ταχύτητα, δύναμη, ευλυγισία. Συγχρόνως _____ (εκφράζομαι) δημιουργικά με τη βοήθεια της μουσικής και του χορού.

Κολύμβηση: Το παιδί _____ (γυμνάζομαι) χωρίς να _____ (επιβαρύνω) τη σπονδυλική στήλη. Συγχρόνως _____ (έρχομαι) σε επαφή με το νερό και μελλοντικά μπορεί να ασχοληθεί με την υδατοσφαίριση.

Στίβος: Με τον στίβο _____ (αναπτύσσομαι) οι βασικές κινητικές δεξιότητες του παιδιού. Όλοι οι μύες του σώματος _____ (γυμνάζομαι). Παράλληλα η αντοχή και η δύναμη _____ (ενισχύομαι).

2 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με το ουσιαστικό στη σωστή πτώση.

- α. Τα παιδιά διακόσμησαν με ζωγραφιές την πόρτα της _____ (είσοδος) του σχολείου τους.
- β. Καθημερινά πολλά αυτοκίνητα κινούνται βιαστικά και στα δύο ρεύματα της κεντρικής _____ (λεωφόρος).
- γ. Διατηρούμε καθαρούς τους _____ (διάδρομος) και _____ (τοιχός) του σχολείου μας.
- δ. Φροντίζουμε τα άνθη και τα φυτά του _____ (ανθόκηπος).
- ε. Οι καλύτερες ομάδες της τάξης θα πάρουν σήμερα τους _____ (έπαινος) και τα αναμνηστικά τους.

3 Σχηματίζουμε προτάσεις.

- α. ένας, προαύλιο, στο, μικρός, υπάρχει, κήπος

- β. συμμαθητές, μου, τους, λύνω, με, διάλογο, με, μου, διαφορές, τις

- γ. τη, φαντασία, όπου, να ταξιδέψω, με, μπορώ, μου, θέλω

4 Γράφουμε τα υποκείμενα και τα συμπληρώματα των ρημάτων που είναι γραμμένα με έντονα γράμματα.

Μιλήσαμε με τη διευθύντρια του ελληνικού σχολείου του Αγίου Δημητρίου στην Αστόρια των ΗΠΑ, σχετικά με τις δραστηριότητες που προσφέρει το σχολείο, ώστε τα απογεύματα τα παιδιά να απασχολούνται δημιουργικά.

Το σχολείο μας προσφέρει δραστηριότητες, ώστε τα παιδιά **να αναπτύξουν** σωματικές και ψυχικές δεξιότητες. **Δημιουργήσαμε** πολλούς ομίλους: αθλητισμό, ρομποτική, δημιουργική γραφή. Επίσης **προσθέσαμε** ισπανικά, ελληνικούς χορούς και μοντέρνο χορό. Οι δάσκαλοι που έρχονται από την Ελλάδα **φέρνουν** μαζί τους και τον ελληνικό πολιτισμό. Η παρουσία τους **ενδυναμώνει** τις προσπάθειές μας να **διατηρήσουμε** τη γλώσσα και την ελληνικότητά μας.

<https://www.ekirikas.com/afieroma-tou-e-k-ta-ellinika-scholeia/> (διασκευή)

Υποκείμενο	Ρήμα	Συμπλήρωμα (Αντικείμενο)
Το σχολείο	προσφέρει	δραστηριότητες

Ελέγχουμε με τον / τη διπλανό / ή μας. Τι σας βοήθησε να εντοπίσετε τα σωστά;

2.1 Τα δικαιώματά μας!

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1 Συγκεντρώνουμε λέξεις από το κείμενο 1 (ΒΜ, σ. 54-55) και από την αφίσα και τις τοποθετούμε στη σωστή κατηγορία.

Δικαιώματα	Αναγκαία αγαθά
όνομα,	κατοικία,
_____	_____
_____	_____
_____	_____

- 2 Γράφω μία παράγραφο για τα δικαιώματα των παιδιών αξιοποιώντας το λεξιλόγιο που έχουμε συγκεντρώσει.

- 3 Στην πρόταση: «*Η εγγονή μου ξεκίνησε κατ' οίκον μαθήματα κιθάρας*». Σκεφτόμαστε: Τι σημαίνει η φράση κατ' οίκον;

κατ' οίκον: _____

- 4 α. Ένα από τα δικαιώματα των παιδιών είναι η οικογένεια.

Η λέξη οικογένεια έχει σχηματιστεί με βάση την αρχαία λέξη «οἶκος».

- β. Εντοπίζω στο κρυπτόλεξο 8 λέξεις που έχουν ως βάση τη λέξη «οἶκος».

Ο	Κ	Α	Π	Ο	Ι	Κ	Ι	Α	Ξ	Τ
Ι	Χ	Ε	Ο	Ι	Κ	Ι	Α	Κ	Α	Ε
Κ	Σ	Χ	Τ	Κ	Σ	Κ	Ρ	Λ	Δ	Ν
Ι	Α	Γ	Ρ	Ο	Ι	Κ	Ι	Α	Τ	Ο
Σ	Ι	Β	Α	Δ	Τ	Ι	Χ	Ν	Α	Ι
Μ	Ο	Ι	Κ	Ο	Ν	Ο	Μ	Ι	Α	Κ
Ο	Ρ	Ε	Π	Μ	Δ	Λ	Τ	Ζ	Κ	Ι
Σ	Ο	Ι	Κ	Ο	Λ	Ο	Γ	Ο	Σ	Ο
Χ	Μ	Ω	Ζ	Σ	Ζ	Ρ	Ο	Ε	Χ	Μ

- 5 Γράφουμε τις λέξεις του κρυπτόλεξου δίπλα στον ορισμό τους:

- α. Τόπος όπου μετακινούνται μαζικά και εγκαθίσταται άνθρωποι από άλλη χώρα. → _____
- β. Η απασχόληση με τις καθημερινές δουλειές του σπιτιού. → _____
- γ. Τεχνίτης ή εργάτης που ασχολείται με το χτίσιμο οικοδομών. → _____
- δ. Σύνολο κατοικιών σε ορισμένη περιοχή. → _____
- ε. Αγροτικό σπίτι μέσα σε κτήμα. → _____
- στ. Το χρηματικό ποσό που οφείλει να πληρώνει ο ενοικιαστής. → _____
- ζ. Αυτός που ενδιαφέρεται για το περιβάλλον και το φροντίζει. → _____
- η. Η διαχείριση των χρημάτων στην οικογένεια και αλλού. → _____

6 Διαβάζοντας το κείμενο εντοπίζουμε κάποια λάθη. Για να είναι σωστό το νόημα, δίπλα στις υπογραμμισμένες λέξεις γράφουμε την αντίθετή τους. Τέλος, ξαναδιαβάζουμε το κείμενο.

Το σχολείο εξαφανίστηκε

Έπιασε την τσάντα του που ήταν άδεια _____ Μακάρι, όσο γεμάτη ήταν η τσάντα του, να ήταν και το μυαλό του. Δεν ένιωθε μόνο διαβασμένος, _____, ήταν κιόλας. Ο χρόνος ήταν το πρόβλημα. Όταν καθόταν μπροστά στον υπολογιστή, προτιμούσε να παίζει παρά να διαβάζει τα μαθήματά του. Αρχή _____ πάντων. Έλπιζε να μην τον εξέταζαν σε μάθημα σήμερα.

Είχε πια φτάσει στο σχολείο. Χαμήλωσε _____ τα μάτια του και αυτό που αντίκρισε έκανε το στόμα του να κλείσει _____ και την τσάντα του να πέσει με έναν γδούπο στα πόδια του. Εκεί όπου ήταν το κτίριο, υπήρχε μόνο ένα λιβάδι. Εκεί όπου θα έπρεπε να βρίσκονται οι μπασκέτες, δύο δέντρα άπλωναν τα κλαδιά τους. Τι θα κάνω τώρα; αναρωτήθηκε ενώ συγχρόνως σκεφτόταν γιατί δε λυπόταν _____. Κι αν δεν έχανε _____ ποτέ ξανά το σχολείο του; Ακόμα χειρότερα _____. Δεν είχε παρά να μετακινηθεί προς την πλατφόρμα όπου έπαιζε με τους εχθρούς _____ του. Αφού δεν είχαν σχολείο, μάλλον θα ήταν ήδη όλοι εκεί.

Αθανασίου Έ. και Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά, Χωρίς σχολείο, Εκδόσεις Ψυχογιός

7 Συμπληρώνουμε το κείμενο με την κατάλληλη λέξη.

υγιής | υγεία | εύρωστος | άρρωστος | ασθενής
υγιεινός | ανθυγιεινός | ασθένεια

Η _____ διατροφή συμβάλλει στην σωστή ανάπτυξη των παιδιών. Τα παιδιά, με τη βοήθεια των γονέων και του σχολείου, πρέπει να γνωρίζουν ποιες τροφές είναι _____ και να τις αποφεύγουν αφού είναι βλαπτικές και επιβαρύνουν την _____ τους. Η σωματική άσκηση επίσης βοηθάει το σώμα, ώστε να είναι _____, και γενικότερα τον οργανισμό, ώστε να αντιμετωπίζει με ευκολία τις παιδικές _____ και να αναρρώνει γρήγορα.

η υγεία (ουσιαστικό)
ο υγιής, η υγιής, το υγιές (επίθετο)
ο υγιεινός, η υγιεινή, το υγιεινό (επίθετο)

8 α. Συμπληρώνω τις φράσεις με τη λέξη που ταιριάζει.

η _____ του παιδιού ένα _____ παιδί
το _____ πρωινό ο _____ τρόπος ζωής
η _____ διατροφή ο _____ άνθρωπος

β. Γράφω μια σύντομη παράγραφο χρησιμοποιώντας τις παραπάνω λέξεις και φράσεις.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οι κανόνες γραπτού συλλαβισμού

1. Κάθε σύμφωνο ανάμεσα σε δύο φωνήεντα συλλαβίζεται με το δεύτερο φωνήεν. (π.χ. έ-νας)
2. Τα δίψηφα φωνήεντα, οι δίφθογοι και οι συνδυασμοί **αυ** και **ευ** δεν χωρίζονται. (π.χ. αί-θου-σα, γαϊ-δου-ρά-κι, Ευ-τυ-χί-α)
3. Δύο σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήεντα δεν χωρίζονται όταν αρχίζει από αυτά ελληνική λέξη. (π.χ. α-στέ-ρι αλλά: έρ-χο-μαι)
4. Τρία σύμφωνα ανάμεσα σε δύο φωνήεντα δεν χωρίζονται όταν αρχίζει ελληνική λέξη με τουλάχιστον τα δύο πρώτα από αυτά. (π.χ. ε-πι-στρέ-φω αλλά: άν-θρω-πος)
5. Τα όμοια σύμφωνα χωρίζονται. (π.χ. αλ-λά-ζω, μέ-λισ-σα)

1 Συλλαβίζουμε τις λέξεις.

- υποχρέωση → _____
- ευθύνη → _____
- δικαίωμα → _____
- συμμετέχω → _____
- υγιεινός → _____
- ανθυγιεινός → _____
- άρρωστος → _____

Οι μελλοντικοί χρόνοι

Ο κύριος Δήμαρχος, μόλις έλαβε την επιστολή των μαθητών, απάντησε ότι θα φροντίσει το αίτημά τους. Σύντομα θα γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές και βελτιώσεις στο προαύλιο και στις αίθουσες. Έως τον Φεβρουάριο θα έχουν ολοκληρώσει όλες τις εργασίες. Ο Παναγιώτης θα παρακολουθεί όλα τα μαθήματα, θα εργάζεται στην τάξη και θα παίζει στο διάλειμμα με τα παιδιά!

1. Υπογραμμίζουμε τα ρήματα στο τμήμα του κειμένου με τα μπλε γράμματα.
2. Σε ποια χρονική βαθμίδα ανήκουν; _____
3. Τοποθετούμε τα ρήματα στον χρόνο που ανήκουν με βάση την ποιότητα της ενέργειας: με διάρκεια, συνοπτική, συντελεσμένη.

Ρήμα σε -ω / -ώ		
Μέλλοντας Διαρκής	Μέλλοντας Συνοπτικός	Μέλλοντας Συντελεσμένος
	θα φροντίσει	
θα παίζει		
		θα έχουν ολοκληρώσει

Το μέλλον δηλώνεται με:

1. **θα + παρόν** → θα φροντίζω / θα εργάζεται
2. **θα + συνοπτικό θέμα + κατάληξη στο παρόν** → θα φροντίσω / θα εργαστεί
3. **θα + έχω** + άκλιτος ρηματικός τύπος → θα έχω φροντίσει / θα έχει εργαστεί

Ρήματα σε -ομαι		
Μέλλοντας Διαρκής	Μέλλοντας Συνοπτικός	Μέλλοντας Συντελεσμένος
θα εργάζομαι	θα εργαστώ	θα έχω εργαστεί κτλ.
θα εργάζεσαι	θα εργαστείς	θα έχεις εργαστεί κτλ.

Χρησιμοποιείται και ο όρος Εξακολουθητικός μέλλοντας

2 α. Μεταφέρουμε το κείμενο στη χρονική βαθμίδα του μέλλοντος. Χρησιμοποιούμε αρνητική διατύπωση (δεν).

Σήμερα σε περιοχές της Αφρικής πολλά παιδιά αντιμετωπίζουν εμπόδια στην εκπαίδευση, εξαιτίας της φτώχειας και της έλλειψης σχολείων. Στις απομακρυσμένες περιοχές κινδυνεύουν να πεθάνουν λόγω της έλλειψης καθαρού νερού και ιατρικής φροντίδας. Επίσης, δουλεύουν ατελείωτες ώρες κάτω από τον καυτό ήλιο, καλλιεργώντας τη γη ή βόσκοντας ζώα.

Στα επόμενα χρόνια ελπίζουμε ότι τα παιδιά στην Αφρική **δεν** θα αντιμετωπίζουν

Handwriting practice lines for the text above.

β. Ποιον μελλοντικό χρόνο χρησιμοποιήσαμε τώρα και γιατί;

Handwriting practice line for the text above.

3 Αιτιολογικές προτάσεις

3 α. Υπογραμμίζουμε το γεγονός με **πράσινο** χρώμα και την αιτία με **κόκκινο**.

Επειδή δεν υπήρχε νηπιαγωγείο πηγαίναμε στο σχολείο σε ηλικία 7 ή 8 ετών. Περπατούσαμε περισσότερο από μία ώρα μέχρι το σχολείο γιατί δεν υπήρχε κανένα μεταφορικό μέσο. Από τις 7 μέχρι τις 8 καθαρίζαμε τους χώρους του σχολείου, καθώς τα σχολεία δεν διέθεταν καθαρίστρια. Επειδή δεν υπήρχαν καθίσματα στις αίθουσες, καθόμασταν στο έδαφος πάνω σε μικρά τούβλα. Καθώς η αυλή ήταν χωμάτινη, τις βροχερές ημέρες γινόμασταν όλο λάσπες. Τους ξηρούς μήνες η σκόνη σκέπαζε τα πάντα.

(Απόσπασμα από συνέντευξη που μας παραχωρήθηκε από μία Τανζανή δασκάλα).

β. Αφαιρούμε τις αιτιολογήσεις και διαβάζουμε το κείμενο μόνο με τα βασικά γεγονότα (**πράσινες** υπογραμμίσεις). Πότε κατανοούμε καλύτερα το κείμενο;

Τι προσφέρουν οι αιτιολογικές προτάσεις στο κείμενο;

γ. Καταγράφουμε τους **συνδέσμους** του κειμένου που χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν το γεγονός με την αιτία του.

Σύνδεσμοι: _____

4 Αντιστοιχίζουμε τα γεγονότα με τις αιτιολογικές προτάσεις που τις συμπληρώνουν.

Βασική πληροφορία

1. Η βασική εκπαίδευση είναι υποχρεωτική
2. Εκατομμύρια παιδιά στον κόσμο κινδυνεύουν άμεσα
3. Είναι απαραίτητη η τήρηση των υποχρεώσεών μας από μικρή ηλικία
4. 90% των τυφλών παιδιών στον κόσμο δεν συμμετέχει στην εκπαίδευση

Αιτιολόγηση / αιτιολογική πρόταση

- α. καθώς ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.
- β. διότι δημιουργεί υπεύθυνους πολίτες.
- γ. μια και δεν υπάρχουν σχολεία για τυφλούς στις χώρες τους.
- δ. επειδή όλα τα παιδιά πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες για τη ζωή.

5 Αντικαθιστούμε την υπογραμμισμένη φράση με μία αιτιολογική πρόταση.

Παράδειγμα Έκανε μεγάλη προσπάθεια στο σχολείο από αγάπη για τα γράμματα και τη μάθηση.

Έκανε μεγάλη προσπάθεια στο σχολείο επειδή αγαπούσε τα γράμματα και τη μάθηση.

- α. **Λόγω της έλλειψης μεταφορικού μέσου**, τα παλιότερα χρόνια πολλά παιδιά περπατούσαν για πολλή ώρα μέχρι το σχολείο τους.

- β. **Χάρη στην τήρηση των υποχρεώσεών μας**, καταφέρνουμε να συνυπάρχουμε αρμονικά.

- γ. Εκατομμύρια παιδιά στον κόσμο ζουν σε επικίνδυνες συνθήκες διαβίωσης **εξαιτίας κάποιου πολέμου της χώρας τους.**
...., _____.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Καταγράφουμε λέξεις και φράσεις σχετικές με τις υποχρεώσεις από τα κείμενα «Το σχολείο μας κι εμείς» και «Η οικογένειά μας κι εμείς». Συμπληρώνουμε και με άλλες που θα σκεφτούμε.

Υποχρεώσεις
υπευθυνότητα,

2 Αναλύουμε τη λέξη «υπευθυνότητα» στα μέρη που την αποτελούν και βρίσκουμε το αντίθετό της:

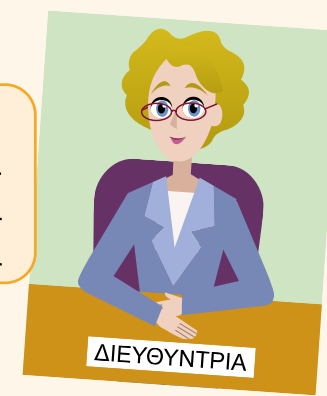
υπευθυνότητα = υπ(ό) + _____ + _____
 _____ = _____ + _____ + ότητα

Εξηγούμε τη διαφορά τους με παραδείγματα.

- 3 α. Οι λέξεις που αναλύσαμε έχουν ένα κοινό στοιχείο. Είναι το «.....» και συνδέεται με το αρχαίο ρήμα «ευθύνω».
- β. Αναζητούμε στο λεξικό το λήμμα «ευθύνη», διαβάζουμε τη σημασία του και την εξηγούμε δικά μας λόγια. Αναζητούμε άλλες λέξεις που ανήκουν στην ίδια οικογένεια.

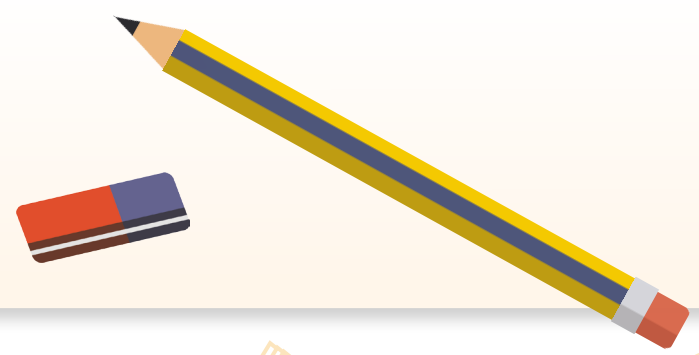
ευθύνη = _____

4 α. Σχηματίζουμε λέξεις. Συμβουλευόμαστε το λεξικό αν χρειαστεί.

πρόθημα	+	θέμα	λέξη
υπ(ο)	+	ευθυν-	υπεύθυνος , -η, -ο
α(ν)	+	ευθυν-	
κατ(α)	+	ευθυν-	(ρήμα)
δι(α)	+	ευθυν-	(ρήμα)
δι(α)	+	ευθυν-	(ουσιαστικό)

β. Χρησιμοποιούμε λέξεις που σχηματίσαμε για να γράψουμε μια αστεία ιστορία ή έναν διάλογο.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οι προτάσεις του σκοπού (τελικές)

1 Συμπληρώνουμε το γεγονός που εκφράζει κάθε πρόταση με μια πρόταση του σκοπού. Χρησιμοποιούμε: **για (να)**, **με σκοπό (να)**.

- α. Σεβόμαστε τους κανόνες του σχολείου _____
- β. Παρακολουθήσαμε ένα εκπαιδευτικό βίντεο με θέμα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις _____
- γ. Συζητάμε το πρόβλημα που μας απασχολεί _____
- δ. Στην ομάδα μας μοιραζόμαστε ρόλους και υπευθυνότητες _____

Οι αποτελεσματικές προτάσεις

2 α. Υπογραμμίζουμε με **πράσινο** χρώμα το γεγονός και με **κόκκινο** χρώμα το αποτέλεσμά του.

- Προετοιμάζω καθημερινά όλες τις εργασίες μου, ώστε να είμαι συνεπής στις υποχρεώσεις μου προς το σχολείο.
- Πολλά παιδιά στον κόσμο ζουν σε πολύ δύσκολες συνθήκες διαβίωσης, με αποτέλεσμα να μην ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση.
- Τα κορίτσια στη χώρα της Μαλάλα ήταν τόσο φοβισμένα, ώστε κρύβονταν στα σπίτια τους και δεν πήγαιναν σχολείο.
- Η δασκάλα νοιάζεται για όλα τα παιδιά, με αποτέλεσμα να υπάρχει αγάπη και συνεργασία στην τάξη.

β. Καταγράφουμε τις λέξεις που χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν το γεγονός με το αποτέλεσμά του.

Συνδετικές λέξεις: _____

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Είμαι πρόσφυγας από την Κερύνεια

1 α. Πρόσφυγας ή Μετανάστης; Οι δύο λέξεις έχουν την ίδια σημασία;

Ναι Όχι

β. Διαβάζουμε τις προτάσεις και προσπαθούμε να διατυπώσουμε έναν ορισμό για τις δύο λέξεις.

- Μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο πολλοί Έλληνες πήγαν **μετανάστες** στη Γερμανία για να βρουν εργασία.
- Οι Έλληνες της Μικράς Ασίας ήρθαν **πρόσφυγες** στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Μετανάστης: _____

Πρόσφυγας: _____

γ. Επιβεβαιώνουμε ή διορθώνουμε με τον ορισμό του λεξικού.

πρόσφυγας: Αυτός που αναγκάζεται να εγκαταλείψει την πατρίδα του και να καταφύγει σε μια ξένη χώρα ή στη χώρα της εθνικής του προέλευσης.

μετανάστης (θηλ. **μετανάστρια**): Αυτός που έχει μεταναστεύσει, έχει πάει σε άλλη χώρα, με σκοπό, κυρίως, να βρει εργασία.

2 Λέξεις με α' συνθετικό τη λέξη «παν».

Η κυρία Ιόλη θα μπορούσε να διηγηθεί πάμπολλες ιστορίες προσφύγων που μπόρεσαν να σταθούν στα πόδια τους.

► Ποιες μικρότερες λέξεις διακρίνουμε στη λέξη «πάμπολλες»;

πάμπολλες = _____ + _____

► Η λέξη «παν» προέρχεται από τα αρχαία ελληνικά¹ και ήταν επίθετο.

Σημασίες του παν- ως α' συνθετικό

¹ πας-πάσα-παν: όλος, όλη, όλο. Στον πληθυντικό: όλοι, όλες, όλα.

α. Παρατηρούμε τις παρακάτω λέξεις. Ποια σημασία δίνει το «παν» στη σύνθετη λέξη;

πάμπολλες = πάρα πολλές | πάνσοφος = _____
 πανευτυχής = πολύ ευτυχής | πανάρχαιος = _____

β. Παρατηρούμε τις σύνθετες λέξεις που σχηματίσαμε. Ποια σημασία δίνει η λέξη «παν» στη σύνθετη λέξη;

παν + Αθηναίοι = _____ (στάδιο): Όλων των Αθηναίων
 παν + κόσμος = _____: Εκείνος που αναφέρεται σε όλο τον κόσμο.

3 α. Σχηματίζουμε λέξεις με το παν- και επιλέγουμε ποια σημασία έχει κάθε φορά (α' ή β').

α' συνθετικό	β' συνθετικό	φράση με επίθετο	σημασία
παν-	έτοιμος	πανέτοιμη μαθήτρια	α'
	πονηρός		
	έξυπνος		
	ευρωπαϊκός		
	κόσμος		
	ελλαδικός		

β. Το τελικό -ν του α' συνθετικού διατηρείται πάντοτε ή αλλάζει στη σύνθετη λέξη; _____

γ. Σε ποιες περιπτώσεις άλλαξε το τελικό -ν; _____

Διόρθωση παραγωγής γραπτού λόγου

- Ελέγχουμε την «**Επίσημη επιστολή**» ως προς τα παρακάτω στοιχεία.
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Πίνακας διόρθωσης «Επίσημη επιστολή»	
Επιστολή προς _____	
Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία
1. Ξεκίνησα την επιστολή μου με: <ul style="list-style-type: none"> • Προσφώνηση - χαιρετισμό 	Χρησιμοποίησα: <ul style="list-style-type: none"> • επίθετο και ουσιαστικό
2. Ανέφερα: <ul style="list-style-type: none"> • Ταυτότητα του αποστολέα (Ποιος στέλνει την επιστολή;) • Λόγος/ σκοπός σύνταξης της επιστολής (Γιατί στέλνει την επιστολή;) 	<ul style="list-style-type: none"> • ρήματα σε α' πρόσωπο (ενικού ή πληθυντικού) • ουσιαστικά
3. Παρουσίασα το πρόβλημα και το αίτημα. (<i>Τι ζητάμε και για ποιον λόγο.</i>)	<ul style="list-style-type: none"> • ρήματα σε α' πρόσωπο (ενικού ή πληθυντικού) • αιτιολογικές προτάσεις και του σκοπού
4. Ολοκλήρωσα την επιστολή με ανακεφαλαίωση του αιτήματος και συμπέρασμα. <ul style="list-style-type: none"> • Έκλεισα με χαιρετισμό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Επιρρήματα και φράσεις που δηλώνουν συμπέρασμα (<i>Επομένως, συνεπώς, με αυτό τον τρόπο</i>) ή ανακεφαλαιώνουν το αίτημά μας (<i>Παρακαλούμε ... κτλ.</i>)

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έκανα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Συμπληρώνουμε το κείμενο με λέξεις της οικογένειας «οίκος».

- οικοτροφείο | οικογένεια | συνοικία | οίκημα
 ένοικος | κατοικία | οικοδέσποινα

Επισκεφτήκαμε μια _____ της περιοχής με πολλά παραδοσιακά κτίρια και φτάσαμε μπροστά σε ένα πέτρινο, καλοδιατηρημένο _____. Στην είσοδο μάς περίμενε η ξεναγός, που σαν καλή _____ μάς υποδέχτηκε πριν ξεκινήσουμε την ξενάγηση. Μας είπε ότι ο πρώτος _____ του κτιρίου ήταν ένας Γιαννιώτης έμπορος, ο οποίος το χρησιμοποιούσε ως εξοχική _____. Μετά το παραχώρησε στο κράτος με σκοπό να γίνει _____ για τα παιδιά που είχαν χάσει τις _____ τους στον πόλεμο.

2 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τη λέξη που ταιριάζει.

- ανθυγιεινές | υγιεινή | υγιεινό | υγιείς | υγεία | εύρωστοι

- α.** Η _____ διατροφή και άσκηση συμβάλλει στην καλή _____ και των παιδιών και των ενηλίκων.
- β.** Απόφυγε τις τροφές που περιέχουν λιπαρά και ζάχαρη γιατί είναι _____.
- γ.** Στο σχολείο μαθαίνουμε να ακολουθούμε έναν _____ τρόπο ζωής, ώστε να είμαστε _____ και _____.

Μαθαίνουμε να γράφουμε σωστά τις λέξεις.

3 Συμπληρώνω τις προτάσεις με λέξεις της οικογένειας «δίκαιο».

- α. Κάθε παιδί έχει _____ να πηγαίνει στο σχολείο και να μορφώνεται.
- β. Προσπαθούμε να μοιραζόμαστε τις εργασίες _____ μεταξύ μας ώστε όλοι να είμαστε ευχαριστημένοι.
- γ. Η _____ είναι μία αξία που την υπηρετεί η πολιτεία.
- δ. Είναι _____ σε μία ομαδική εργασία να κάνει ένας, μόνος του, την περισσότερη δουλειά.
- ε. Η επιτυχία στις εξετάσεις _____ τους κόπους της μαθήτριας.

4 Συμπληρώνω τις προτάσεις με λέξεις της οικογένειας «υποχρέωση».

- α. Οι γονείς _____ να φροντίζουν και να προστατεύουν τα παιδιά τους.
- β. Δεν πρέπει να _____ κανέναν να κάνει κάτι που δεν θέλει.
- γ. Είναι _____ όλων των παιδιών του σχολείου να διατηρούν τον χώρο καθαρό.
- δ. Στην εκδρομή του σχολείου θα φορέσουμε _____ τα αθλητικά μας ρούχα.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 Διαβάζουμε το κείμενο και υπογραμμίζουμε τα ρήματα.

Είμαστε μαθητές σε ένα σχολείο όπου όλοι νιώθουμε χαρούμενοι και ασφαλείς. Μαθητές και εκπαιδευτικοί φροντίζουν το περιβάλλον στο οποίο ζούμε καθημερινά και βοηθάμε ο ένας τον άλλον. Επικρατεί σεβασμός και κατανόηση. Επιπλέον, η τεχνολογία μάς προσφέρει νέα εργαλεία για τη μάθηση. Έτσι ανακαλύπτουμε τη γνώση και καλλιεργούμε χρήσιμες δεξιότητες.

Οι μαθητές οραματίζονται το μέλλον στα σχολεία για τα παιδιά όλου του κόσμου. Γράφουμε το προηγούμενο κείμενο σε μελλοντικό χρόνο.

Στο μέλλον όλοι οι μαθητές θα νιώθουν χαρούμενοι και ασφαλείς

Ποιο μελλοντικό χρόνο χρησιμοποιήσατε και γιατί;

2 Με τους συμμαθητές μας σκεφτόμαστε να ζητήσουμε από τη Διευθύντρια του σχολείου να αγοραστούν καινούρια βιβλία για τη βιβλιοθήκη, ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής και ένας εκτυπωτής. Τεκμηριώνουμε το αίτημά μας.

Χρειαζόμαστε καινούρια βιβλία για τη βιβλιοθήκη του σχολείου μας επειδή...

α. _____

β. _____

Χρειαζόμαστε έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή και έναν εκτυπωτή γιατί...

α. _____

β. _____

3 Συλλαβίζουμε τις φράσεις, σύμφωνα με τους κανόνες για τον γραπτό λόγο.

ελευθερία σκέψης → _____

εκπαίδευση κοριτσιών → _____

καλλιτεχνικά εργαστήρια → _____

ανθυγιεινή συνήθεια → _____

πρόοδος μαθήτριας → _____

Χρησιμοποιούμε τις φράσεις σε προτάσεις και μαθαίνουμε να τις γράφουμε σωστά.

4 α. Διαβάζουμε το κείμενο που ακολουθεί. Τι λείπει από αυτό;

Σε κάθε ελεύθερο και δημοκρατικό κράτος οι πολίτες είναι ελεύθεροι. Ωστόσο η ελευθερία δεν είναι χωρίς όρια! Χρειάζονται όρια _____

_____ και αυτά τα όρια τα επιβάλλουν οι νόμοι.

Με λίγα λόγια οι νόμοι υπάρχουν _____

Με τους νόμους δεχόμαστε περιορισμούς _____ και _____

β. Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις προτάσεις του σκοπού, στη θέση που ταιριάζουν, και το ξαναδιαβάζουμε.

με σκοπό να προστατεύονται τα δικαιώματα και οι ελευθερίες μας για να υπάρχει ελευθερία για να συνυπάρχουμε αρμονικά για να μην παραβιάζει ο ένας την ελευθερία του άλλου.

Τι προσφέρουν στο κείμενο οι προτάσεις που συμπληρώσαμε;

5 α. Αντιστοιχίζουμε τις προτάσεις με τα αποτελέσματά τους.

Αρχική πρόταση	Αποτελεσματικός σύνδεσμος ή φράση	Αποτελεσματική πρόταση
1. Συμπεριφερόμαστε με σεβασμό στους συμμαθητές μας,	με αποτέλεσμα (να)	οι δάσκαλοι μας επιβραβεύουν συχνά.
2. Είμαστε τόσο επιμελείς και συνεπείς στις εργασίες μας,		να κερδίζουμε σε διαγωνισμούς.
3. Οι ιδέες μας είναι τόσο πρωτότυπες,	ώστε (να)	έχουμε καλές σχέσεις μεταξύ μας.
4. Συνεργαζόμαστε τόσο καλά ως ομάδα,		οι άλλοι μαθητές εντυπωσιάζονται!

β. Γράφουμε μια παράγραφο στο τετράδιο χρησιμοποιώντας και τις προτάσεις που συνδέσαμε.

Εμείς στο σχολείο μας... _____

3.1 Θέλουμε να βοηθήσουμε

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Εντοπίζουμε οριζόντια και κάθετα στο κρυπτόλεξο 8 λέξεις της οικογένειας «θέλω».

2 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις της προηγούμενης άσκησης:

- Ο δάσκαλος μας ζήτησε να δηλώσουμε _____ τη συμμετοχή μās στην ομάδα «Προσφέρω με αγάπη».
- Όταν μεγαλώσω, θα ήθελα να γίνω _____ πυροσβέστης.
- Η συμμετοχή των ενηλίκων στην αιμοδοσία είναι _____.
- Λυπάμαι που σε στενοχώρησα _____ μου.
- Ήρθε να βοηθήσει στο φιλανθρωπικό παζάρι με τη _____ της χωρίς να το ζητήσει ή να της το επιβάλει κανείς.
- Η λέξη « _____ » σημαίνει: με τη θέλησή μου.

3 α. Διαβάζουμε το κείμενο και σκεφτόμαστε τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες λέξεις. Γράφουμε τη σημασία τους.

Τα οφέλη του εθελοντισμού είναι πολλά. Μια πράξη εθελοντισμού ωφελεί τους άλλους, αλλά ταυτόχρονα ωφελούμαστε κι εμείς οι ίδιοι. Δεν ωφελείται μόνο εκείνος που δέχεται τη βοήθεια αλλά και εκείνος που την προσφέρει.

- ωφελώ: _____
- ωφελούμαι: _____
- το όφελος: _____

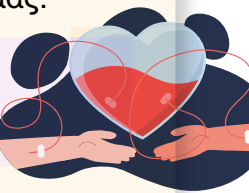
Ελέγχουμε με το λεξικό μας τη σημασία που γράψαμε.

Οι λέξεις **όφελος** και **ωφελώ**, ανήκουν στην ίδια _____.

β. Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με την κατάλληλη λέξη από την οικογένεια «**όφελος - ωφελούμαι**».

- Η δράση μας για τη συγκέντρωση τροφίμων και παιδικών ρούχων _____ - έστω και προσωρινά - τους συνανθρώπους μας.
- Το _____ που προκύπτει από την αιμοδοσία είναι ανεκτίμητο.
- Τα ίδια τα παιδιά _____ όταν συμμετέχουν σε ομαδικές, εθελοντικές δράσεις.
- Τα _____ της εθελοντικής προσφοράς είναι σπουδαία, γιατί βοηθώντας, τους άλλους, νιώθουμε κι εμείς χαρά.

Μαθαίνω να γράφω σωστά τις λέξεις: **όφελος, ωφελώ, ωφελούμαι.**

4 Ανακαλύπτουμε στο κρυπτόλεξο (οριζόντια, κάθετα και διαγώνια) 8 έννοιες και πρόσωπα που σχετίζονται με εθελοντικές δράσεις.

Ε	Κ	Α	Θ	Ι	Ι	Λ	Κ	Κ	Α	Α
Θ	Θ	Δ	Ε	Π	Π	Α	Α	Α	Ν	Ι
Ε	Τ	Ε	Δ	Υ	Α	Ο	Ι	Π	Α	Μ
Λ	Ε	Σ	Λ	Ρ	Μ	Ο	Ρ	Ο	Δ	Ο
Ο	Λ	Π	Ρ	Ο	Σ	Φ	Ο	Ρ	Α	Δ
Ν	Ε	Ο	Ε	Σ	Ν	Θ	Λ	Ε	Σ	Ο
Τ	Υ	Τ	Υ	Β	Σ	Τ	Π	Ε	Ω	Σ
Ι	Τ	Ο	Μ	Ε	Ο	Δ	Ι	Υ	Σ	Ι
Σ	Κ	Σ	Α	Σ	Ξ	Α	Α	Κ	Η	Α
Μ	Α	Κ	Τ	Τ	Υ	Π	Τ	Η	Α	Χ
Ο	Ι	Ο	Ι	Η	Λ	Ε	Φ	Χ	Ο	Ε
Σ	Π	Ρ	Ο	Σ	Τ	Α	Σ	Ι	Α	Β

5 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις από το κρυπτόλεξο στη σωστή πτώση και αριθμό.

- α. Είναι καλό τα παιδιά να ασχολούνται με τον _____ γιατί έτσι μαθαίνουν την αξία της _____.
- β. Στην περιοχή μου υπάρχουν κτηνίατροι που φροντίζουν _____ τα _____ ζώα.
- γ. Οι ομάδες των εθελοντών προσφέρουν πολύτιμη υπηρεσία στην _____ του φυσικού περιβάλλοντος.
- δ. Η _____ είναι μια πράξη αγάπης προς τον συνάνθρωπο, αφού ο αιμοδότης προσφέρει κάτι από τον ίδιο τον εαυτό του.

Παρατηρούμε:

➤ δεσπότης = _____

Η λέξη «αδέσποτος» σημαίνει: _____

Συμπεραίνουμε: Με το πρόθημα α(v)- σχηματίζουμε επίθετα με _____ σημασία από την αρχική τους: γνωστός ≠ άγνωστος, ίσος ≠ άνισος. Συνδυάζεται και με μετοχές: προετοιμασμένος ≠ απροετοίμαστος

Εφαρμόζουμε:

6 Σχηματίζουμε τα αντίθετα επίθετα με α(v)-:

- ωφέλιμος → ανώφελος
- όμοιος → _____
- δίκαιος → _____
- ίσος → _____
- φιλόξενος → _____

Μαθαίνουμε να γράφουμε σωστά τις λέξεις της άσκησης 6.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Συνδετικά ρήματα και συμπλήρωμα (κατηγορούμενο)

1 Εντοπίζουμε το **συνδετικό ρήμα** και το **συμπλήρωμά** του στις παρακάτω προτάσεις και τα καταγράφουμε στον πίνακα.

- α. Η συμμετοχή στην καθαριότητα του πάρκου είναι εθελοντική.
- β. Τη φετινή χρονιά έγινα εθελοντής στην ομάδα προστασίας πρασίνου.
- γ. Ο εθελοντισμός είναι πράξη αγάπης προς τους άλλους.
- δ. Ο γείτονάς μας είναι ηλικιωμένος και χρειάζεται φροντίδα.
- ε. Η εθελοντική προσφορά των γονέων και των μαθητών στο φιλανθρωπικό παζάρι είναι πολύτιμη.

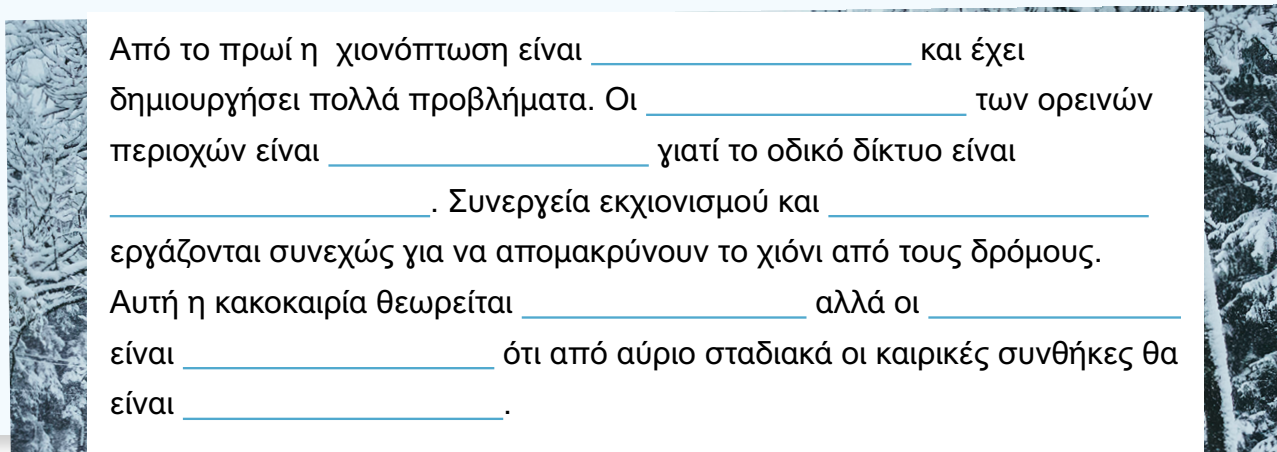
Υποκείμενο	Συνδετικό ρήμα	Κατηγορούμενο
η συμμετοχή	είναι	

2 Επιλέγουμε τις λέξεις που συμπληρώνουν το κείμενο σε θέση υποκειμένου ή κατηγορουμένου.

κάτοικοι | έντονη | αποκλεισμένοι | κλειστό | επικίνδυνη | εθελοντές | σίγουροι | μετεωρολόγοι | καλύτερες

Από το πρωί η χιονόπτωση είναι _____ και έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα. Οι _____ των ορεινών περιοχών είναι _____ γιατί το οδικό δίκτυο είναι _____. Συνεργεία εκχιονισμού και _____ εργάζονται συνεχώς για να απομακρύνουν το χιόνι από τους δρόμους. Αυτή η κακοκαιρία θεωρείται _____ αλλά οι _____ είναι _____ ότι από αύριο σταδιακά οι καιρικές συνθήκες θα είναι _____.

3 α. Συνδυάζουμε τις λέξεις και δημιουργούμε δύο προτάσεις.

1η πρόταση: Υποκείμενο, συνδετικό ρήμα, συμπλήρωμα κατηγορούμενο

2η πρόταση: Υποκείμενο, ρήμα, συμπλήρωμα αντικείμενο

Ας | εθελοντές | ας | βοήθεια | όλοι
προσφέρουμε | λίγη | γίνουμε

1η: _____

2η: _____

β. Γράφουμε δύο δικές μας προτάσεις χρησιμοποιώντας τα συνδετικά ρήματα «θεωρούμαι, ονομάζομαι» (σε οποιοδήποτε χρόνο και πρόσωπο).

1η: _____

2η: _____

4 Συμπληρώνουμε τον πίνακα και χρωματίζουμε τη συλλαβή που τονίζεται.

Ουσιαστικά Θηλυκά σε -η		
Ονομαστική	η απάντηση	
Αιτιατική		
Γενική		

Τι παρατηρούμε στον τονισμό; _____

5 Γράφουμε φράσεις επιθέτων - ουσιαστικών στη σωστή πτώση.

- Όλοι συμφώνησαν με τη _____ (λογική απόφαση) της δασκάλας τους και έτσι δόθηκε _____ (δίκαιη λύση) στο πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί.
- Έπρεπε να λύσουμε ένα σύνθετο πρόβλημα τεσσάρων _____ (αριθμητική πράξη).
- Πρέπει να γράψουμε τις _____ (σύντομη απάντηση) δίπλα στις αντίστοιχες ερωτήσεις.
- Ενημερωθήκαμε για το πρόγραμμα των _____ (εκπαιδευτική επίσκεψη) της τάξης μας και ενθουσιαστήκαμε.
- Οι μαθητές των _____ (μικρή τάξη) ανέλαβαν τη φροντίδα του σχολικού κήπου.
- Εξαιτίας των _____ (δυσάρεστη εξέλιξη) μετά τις πρόσφατες πολεμικές ενέργειες στη χώρα τους, χιλιάδες κάτοικοι μετακινήθηκαν στη γειτονική χώρα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Εντοπίζουμε στο κρυπτόλεξο οριζόντια, κάθετα και διαγώνια 6 λέξεις που περιέχουν το θέμα καλλ-.

Κ	Κ	Κ	Α	Λ	Λ	Ι	Ε	Ρ	Γ	Ω	Σ
Τ	Α	Α	Κ	Α	Λ	Λ	Ι	Ρ	Ρ	Ο	Η
Η	Λ	Λ	Α	Σ	Α	Ι	Ν	Π	Ε	Π	Μ
Μ	Λ	Λ	Λ	Ο	Ο	Ο	Α	Ο	Σ	Ο	Ε
Α	Ι	Ι	Λ	Ι	Θ	Κ	Ι	Τ	Ο	Ι	Ρ
Σ	Γ	Τ	Ι	Κ	Μ	Ε	Ι	Ε	Κ	Ο	Ι
Α	Ρ	Ε	Ε	Α	Κ	Α	Σ	Α	Α	Σ	Κ
Η	Α	Χ	Ρ	Ε	Ρ	Π	Ρ	Ω	Ι	Ν	Α
Α	Φ	Ν	Γ	Φ	Ο	Τ	Σ	Μ	Ε	Λ	Ι
Ν	Ι	Ι	Η	Β	Α	Σ	Ι	Λ	Α	Κ	Η
Α	Κ	Κ	Τ	Ε	Λ	Ο	Ο	Ρ	Ε	Ρ	Α
Π	Α	Α	Ο	Ι	Ι	Π	Ο	Ρ	Τ	Α	Ο

2 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με λέξεις από το κρυπτόλεξο στον κατάλληλο τύπο.

- Στο μάθημα των _____ ασχοληθήκαμε με την τεχνική του κολάζ και δημιουργήσαμε ένα συλλογικό έργο με θέμα τον εθελοντισμό.
- Γράφουμε τις ευχές με ωραία, _____ γράμματα.
- Στο Κ _____ στάδιο θα πραγματοποιηθεί συναυλία με φιλανθρωπικό σκοπό.
- Το αγρόκτημα του παππού, στην Αίγινα, έμεινε _____ όλη την περσινή χρονιά. Φέτος αποφασίσαμε να το φροντίσουμε και να το _____ ξανά.

Η επιστήμη της καλοσύνης

Καλοσύνη σημαίνει να είσαι φιλικός, γενναιοδωρός, συμπονετικός, **να συναισθάνεσαι**, να ακούς τις ανάγκες των άλλων, **να νοιάζεσαι** και να προσπαθείς να τους βοηθήσεις. Είναι να δίνεις χωρίς να περιμένεις ανταμοιβή.

Οι άνθρωποι κατάλαβαν τη γλώσσα της καλοσύνης ήδη από την αυγή του πολιτισμού. Πράγματι, οι επιστήμονες πιστεύουν πως η ικανότητά μας να είμαστε καλοί -όχι μόνο για τους φίλους ή την οικογένειά μας αλλά και για τους ξένους- είναι ένας από τους λόγους που είμαστε τόσο επιτυχημένοι ως είδος. Γιατί; Επειδή συνεργαστήκαμε σε μεγάλες ομάδες (κοινωνίες) οι οποίες μας βοήθησαν να επιβιώσουμε και να αναπτυχθούμε. Η καλοσύνη είναι μια από τις **υπερδυνάμεις** μας!

Έχεις παρατηρήσει πώς αισθάνεσαι, όταν είσαι καλός με κάποιον; Μπορεί να νιώθεις να σε πλημμυρίζει ένα **κύμα γλύκας**, μια ελαφράδα στην καρδιά ή κάθε σου βήμα να γίνεται όλο και πιο ζωηρό. Αυτό το συναίσθημα μπορεί να το εξηγήσει η επιστήμη!

Οι επιστήμονες ανακάλυψαν πως, όταν προσφέρουμε καλοσύνη, **ο εγκέφαλός μας** απελευθερώνει χημικές ουσίες οι οποίες επιδρούν με θαυμαστό τρόπο στο σώμα και στο μυαλό μας: βελτιώνουν τη διάθεση, μας κάνουν να αισθανόμαστε πιο κοντά στους ανθρώπους και τονώνουν την ενέργειά μας. Έρευνες έδειξαν ότι άνθρωποι που συχνά βοηθούσαν εθελοντικά άλλους έζησαν περισσότερα χρόνια και η ζωή τους ήταν πιο χαρούμενη και πιο υγιής. Αλλά και όταν δεχόμαστε ή βλέπουμε γύρω μας καλοσύνη, αισθανόμαστε έτοιμοι να κάνουμε κι εμείς το καλό, κι έτσι ο κύκλος συνεχίζεται.

Stewart, A., & Ντεκάστρο, Μ. *Εμπρός να αλλάξουμε τον κόσμο. Αληθινές ιστορίες καλής θέλησης στην πράξη.* Εκδόσεις Καπόν. (δασκευή)

3 α. Σε πόσες παραγράφους είναι χωρισμένο το κείμενο; _____

β. Ποιος τίτλος αντιστοιχεί σε κάθε παράγραφο; Αντιστοιχίζω.

Παράγραφος	Τίτλος
1η ☐	α. Συναισθήματα από την προσφορά καλοσύνης
2η ☐	β. Καλοσύνη, μία υπερδύναμη των ανθρώπων
3η ☐	γ. Η επιστημονική έρευνα για την καλοσύνη
4η ☐	δ. Καλοσύνη είναι...

Το επίθημα -οσύνη

4 α. Οι λέξεις «καλοσύνη, δικαιοσύνη, ευγνωμοσύνη, εμπιστοσύνη» έχουν ένα κοινό στοιχείο. Το εντοπίζουμε και το γράφουμε. _____ Συμπληρώνουμε και παρατηρούμε πώς έχουν σχηματιστεί οι λέξεις.

Επίθετο		Επίθημα	=	Ουσιαστικό που δείχνει ιδιότητα
καλός	+	οσύνη	=	καλοσύνη
δίκαιος				
έμπιστος				

β. Το επίθημα _____ στις λέξεις αυτές συνδυάζεται με _____ και σχηματίζει _____ που δείχνουν _____.

γ. Σχηματίζουμε προφορικά τους ορισμούς των λέξεων: «καλοσύνη, δικαιοσύνη, εμπιστοσύνη».

Μαθαίνουμε να γράφουμε σωστά τις λέξεις με το επίθημα -οσύνη.

5 α. Στο κείμενο «Η επιστήμη της καλοσύνης» εντοπίζουμε τρία επίθετα που περιγράφουν ιδιότητες του καλού ανθρώπου.

Καλοσύνη σημαίνει να είσαι: _____, _____, _____.

β. Γράφουμε κάθε επίθετο δίπλα στον ορισμό του.

- Ο άνθρωπος που δείχνει μια θετική διάθεση απέναντι σε κάποιον, χαρακτηρίζεται ως _____.
- Όταν κάποιος προσφέρει πρόθυμα ό,τι έχει (χρήματα, υλικά αγαθά), χωρίς να περιμένει ανταπόδοση χαρακτηρίζεται ως _____.
- _____ είναι ο άνθρωπος που νοιάζεται για τον πόνο του άλλου.

γ. «Όταν δεχόμαστε ή βλέπουμε γύρω μας καλοσύνη, αισθανόμαστε έτοιμοι να κάνουμε κι εμείς το καλό, κι έτσι ο κύκλος συνεχίζεται». Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με αυτή την πρόταση; Γράψτε τις σκέψεις σας με αιτιολόγηση σε μία-δύο παραγράφους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 α. Συμπληρώνουμε το κείμενο με την αντωνυμία έμφασης (οριστική) «μόνος μου ή ο ίδιος».

Η Έλλη και η γιαγιά Ελένη ζύμισαν αφράτα ψωμάκια για τον οίκο ευγηρίας*.
Η Έλλη αφηγείται στις φίλες της την εμπειρία της.

Η γιαγιά φέτος μου ζήτησε να τη βοηθήσω και να ετοιμάσουμε τα δώρα για τον οίκο ευγηρίας. Εγώ της ζήτησα να με αφήσει να ετοιμάσω τα ψωμάκια _____, χωρίς τη βοήθειά της, και η γιαγιά μου έδειξε εμπιστοσύνη. Κατόπιν, εγώ _____ τύλιξα τα ψωμάκια με το γιορτινό περιτύλιγμα. Ενθουσιάστηκα πολύ που συμμετείχα σε αυτή την εθελοντική πρωτοβουλία της γιαγιάς, που μάλιστα είχε ξεκινήσει _____ επειδή το ήθελε, χωρίς να της το ζητήσει κανείς.

- Τι πετυχαίνουμε με την αντωνυμία που χρησιμοποιήσαμε;

β. Γράφουμε μία δική μας πρόταση χρησιμοποιώντας τις παραπάνω αντωνυμίες έμφασης (οριστικές) για να μιλήσουμε για κάτι που καταφέραμε μόνοι μας.

2 Ξαναγράφουμε τις προτάσεις δίνοντας έμφαση στην κτήση, όπως στο παράδειγμα.

Ο Ανδρέας περιγράφει τι κάνει εθελοντικά κάθε χρόνο τα Χριστούγεννα και το Πάσχα, μαζί με τον αδελφό του.

α. Προσφέρουμε μερικά από τα παιχνίδια μας σε παιδιά που τα χρειάζονται.

Προσφέρουμε μερικά από τα δικά μας παιχνίδια σε παιδιά που τα χρειάζονται.

β. Είναι δουλειά μου να φτιάξω πακέτα με τα παιχνίδια μου.

* οίκος ευγηρίας: οργανωμένη κατοικία για ηλικιωμένους, γηροκομείο

γ. Επειδή δυσκολεύομαι να αποχωριστώ τα πράγματά μου, σκέφτομαι ότι αυτά θα δώσουν χαρά σε άλλα παιδιά.

δ. Αυτά τα παιδιά βρίσκονται μακριά από τις οικογένειές τους.

► Ποιος είναι ο ρόλος των κτητικών αντωνυμιών στις παραπάνω προτάσεις;

► Γράφω μία πρόταση για μένα χρησιμοποιώντας την κτητική αντωνυμία «δικός, -ή, -ό μου».

3 Συμπληρώνουμε το κείμενο με την κατάλληλη κτητική αντωνυμία.

Σήμερα επισκέφτηκε το σχολείο μας μια ομάδα εθελοντών δασοπροστασίας. Μάς εξήγησαν ποιος είναι ο σκοπός και το έργο _____ και συζητήσαμε για την προστασία των δασών. Μετά από αυτή τη συζήτηση κατάλαβα ότι κι εγώ κάτι μπορώ να κάνω: Η προστασία των δασών είναι και _____ υπόθεση. Είναι παράλληλα και υπόθεση όλων των πολιτών που, αν ενώσουν τις _____ μικρές δυνάμεις, θα δημιουργήσουν μια μεγάλη ασπίδα προστασίας των δασών, απέναντι στις πυρκαγιές και τις καταστροφές.

ΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ Κείμενο με επιχειρήματα

1 Αναγνωρίζουμε το επιχειρήμα; Υπογραμμίζουμε στον παρακάτω διάλογο τα επιχειρήματα των συνομιλητών.

Φίλιππος Νομίζω ότι πρέπει να χρησιμοποιείς λιγότερο το διαδίκτυο.

Ελπίδα Γιατί το λες αυτό;

Φίλιππος Επειδή σπαταλάς πολύ χρόνο. Μπορείς να κάνεις κάτι πιο ωφέλιμο.

Ελπίδα Αντίθετα, εγώ θεωρώ ότι κερδίζω χρόνο, γιατί βρίσκω γρήγορα απαντήσεις σε πληροφορίες που ψάχνω.

Φίλιππος Ναι, αλλά πιστεύω ότι ταυτόχρονα διαβάζεις πολλές περιττές πληροφορίες.

Ελπίδα Άρα, να χρησιμοποιώ το διαδίκτυο μόνο όταν είναι απολύτως απαραίτητο!

Φίλιππος Τελικά, συμφωνήσαμε!

Τι σε βοήθησε να αναγνωρίσεις τα επιχειρήματα κάθε φορά;

2 Υποστηρίζουμε τη γνώμη μας με επιχειρήματα! Γράφουμε ένα επιχειρήμα για να υποστηρίξουμε καθεμία από τις απόψεις που ακολουθούν.

α. Οι σχολικές εργασίες πρέπει να γίνονται ατομικά.

β. Οι σχολικές εργασίες πρέπει να γίνονται ομαδικά.

γ. Καλύτερα να μη δίνονται σχολικές εργασίες για το σπίτι.

δ. Καλό είναι να δίνονται σχολικές εργασίες για το σπίτι.

Όταν δίνεις, έχεις!

➤ Το κείμενο είναι οργανωμένο σε παραγράφους. Θυμόμαστε τι είναι η παράγραφος.

Παράγραφος είναι το **τμήμα ενός κειμένου** που αναπτύσσει ένα θέμα κι έχει ένα **νόημα**. Το περιεχόμενο κάθε παραγράφου είναι διαφορετικό από το περιεχόμενο των υπόλοιπων παραγράφων, αλλά συγχρόνως **συνδέεται** νοηματικά με ολόκληρο το κείμενο.

1 Ξαναδιαβάζουμε το κείμενο «Όταν δίνεις, έχεις!» και εντοπίζουμε τις 4 παραγράφους. Αντιστοιχίζουμε τις παραγράφους με το θέμα τους.

Παράγραφος

- 1η
- 2η
- 3η
- 4η

Θέμα

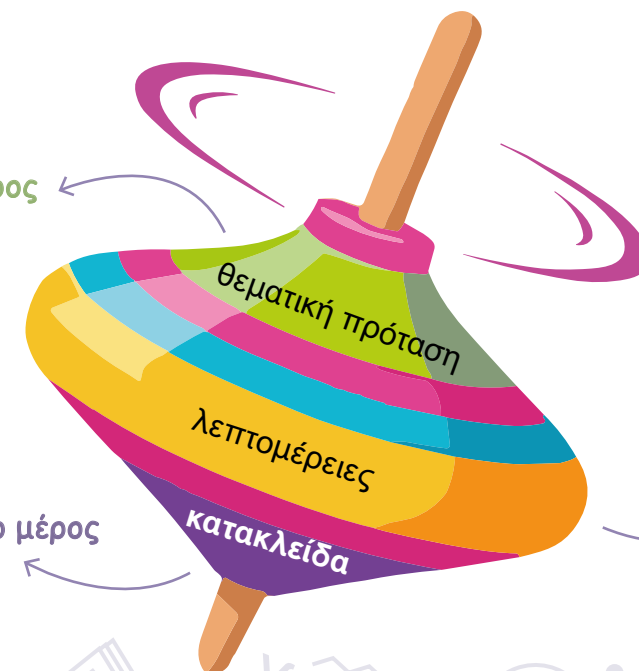
- α.** Φρέσκα ψωμάκια για καλό σκοπό...
- β.** Στον οίκο ευημερίας
- γ.** Ένα τελευταίο ψωμάκι
- δ.** Οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας

Τι παρατηρείς; Ο συγγραφέας αλλάζει παράγραφο όταν αλλάζει το _____.

2 Παρατηρούμε ποια είναι τα μέρη μιας παραγράφου και συζητάμε τον ρόλο τους.

1ο μέρος

3ο μέρος

2ο μέρος

3 Υπογραμμίζουμε με διαφορετικό χρώμα τα μέρη της 3ης παραγράφου του κειμένου «Η μυστική συνταγή της Έλλης».

Αυτό το σπίτι έχει πολλά δωμάτια και το κάθε δωμάτιο είναι γεμάτο γιαγιάδες και παππούδες. Η γιαγιά Ελένη προχωράει γελώντας και τους χαιρετάει όλους. Μπαίνουν στο μεγάλο σαλόνι, κάθονται στον καναπέ και η γιαγιά συστήνει την Έλλη. Όλοι θέλανε κάτι να της πούνε και κάτι να της δείξουνε. Είπανε τραγούδια, παραμύθια και κέρασαν τα ψωμάκια. Όταν νύχτωσε πολύ, τους αποχαιρέτησαν όλους και βγήκανε στον δρόμο.

Δάσκαλος σε δύο ρόδες

1 α. Στο κείμενο συναντήσαμε τη φράση: «πλανόδια βιβλιοθήκη». Το επίθετο «πλανόδια» είναι σύνθετη λέξη. Από ποια μέρη αποτελείται;

_____ + _____ + -ια

Τι μπορεί να σημαίνει η λέξη; Διατυπώνουμε προφορικά τη σκέψη μας και μετά επιβεβαιώνουμε ή διορθώνουμε με το λεξικό.

πλανόδιος = _____

β. Γράφουμε δύο φράσεις με το επίθετο «πλανόδιος , -α, -ο».

_____, _____

2 Ποιος τίτλος αντιστοιχεί σε κάθε παράγραφο του κειμένου;

Παράγραφος

- 1η
- 2η
- 3η
- 4η
- 5η

- α. Ο θυμός του δασκάλου
- β. Η σημαντική απόφαση
- γ. Πλανόδια βιβλιοθήκη
- δ. Το ενδιαφέρον των μεγάλων
- ε. Ένας τόπος χωρίς βιβλία

3 Κάποιοι άνθρωποι δεν θεωρούν σημαντικό τον εθελοντισμό. Αν ήσουν ο δάσκαλος, τι θα τους απαντούσες;

α. Να γίνω εθελοντής; Μα γιατί να αφιερώσω τον προσωπικό μου χρόνο για κάποιους άλλους και όχι για τον εαυτό μου ή τους φίλους μου;

β. Ήμουν εθελόντρια και ποτέ κανένας δεν με επιβράβευσε για την προσφορά μου. Τελικά, έπαψα να ασχολούμαι!

4 Γράφουμε μία παράγραφο με τίτλο όπου περιγράφουμε πώς συμπεριφέρονταν και ένιωθαν τα παιδιά, όταν τα επισκεπτόταν ο δάσκαλος με τα βιβλία. Προετοιμάζουμε την παράγραφό μας καταγράφοντας τις σκέψεις μας στον πίνακα:

Ποια είναι τα μέρη μίας παραγράφου;	
Μέρη	Περιεχόμενο
1. Αρχή: Μία πρόταση που μας βοηθάει να καταλάβουμε ποιο θέμα αναπτύσσεται. Είναι η θεματική πρόταση.	
2. Μέση: Είναι το μεγαλύτερο τμήμα της παραγράφου. Ο συγγραφέας περιγράφει ή αφηγείται ή εξηγεί ή αιτιολογεί ή αναφέρει παραδείγματα, ανάλογα με το θέμα του.	
3. Τέλος: Η παράγραφος ολοκληρώνεται με μια πρόταση που λέγεται κατακλείδα . Ωστόσο, σε αρκετές περιπτώσεις η κατακλείδα μπορεί να λείπει.	

Διόρθωση παραγωγής γραπτού λόγου

- Ελέγχουμε το επιχειρηματολογικό κείμενο «Υποστηρίζω με επιχειρήματα την άποψή μου για τη συμμετοχή μου σε μια εθελοντική ομάδα» ως προς τα παρακάτω στοιχεία.
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Πίνακας διόρθωσης «Υποστηρίζω με επιχειρήματα την άποψή μου για τη συμμετοχή σε μια εθελοντική ομάδα».	
Τα μέρη (η δομή)	Γλωσσικά στοιχεία
1. Στην αρχή Διατύπωση τη γνώμη μου σχετικά με το θέμα.	Χρησιμοποίησα: <ul style="list-style-type: none"> • λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν την άποψή μου (νομίζω, πιστεύω, κατά τη γνώμη μου) • ρήματα σε Ενεστώτα.
2. Στη συνέχεια Υποστήριξα τη γνώμη μου με επιχειρήματα.	<ul style="list-style-type: none"> • αιτιολογικές προτάσεις • λέξεις για σύνδεση των επιχειρημάτων μας (αρχικά, επίσης, αντίθετα, επιπλέον) • προτάσεις του σκοπού • αποτελεσματικές προτάσεις.
3. Στο τέλος Κατέληξα σε ένα συμπέρασμα.	<ul style="list-style-type: none"> • Λέξεις που δείχνουν ότι καταλήγουμε σε ένα συμπέρασμα (επομένως, άρα, τελικά).

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έκανα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις λέξεις που ταιριάζουν, στη σωστή πτώση.

εθελοντισμός | προστασία | αλληλεγγύης | φτώχειας |
εθελοντικές | εθελοντικά

Στις μέρες μας ο _____ είναι μια πράξη _____ . Η _____ του περιβάλλοντος και η φροντίδα συνανθρώπων μας που δεν έχουν τροφή ή στέγη, λόγω της _____ είναι σημαντικές _____ δράσεις. Αξίζει να συμμετάσχουμε όλοι _____ σε δράσεις προσφοράς. Άλλωστε το καλό που προσφέρουμε επιστρέφεται και σε εμάς.

2 Σχηματίζουμε λέξεις με πρώτο συνθετικό το «καλλι-» και συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τις σύνθετες λέξεις.

καλλι	+	γράφω	=	_____
		έργο	=	_____
		τέχνη	=	_____

1. Ασχολείται με την _____ των αμπελώνων και των ελαιώνων του.
2. Στο μάθημα των _____ γνωρίσαμε τα εικαστικά έργα Ελλήνων _____, όπως του Μαλέα και του Ιακωβίδη.
3. Στο μάθημα των Γαλλικών και των Γερμανικών οι μαθητές κάνουν αντιγραφή με _____ γράμματα.

3 Συμπληρώνουμε την ακροστιχίδα του «εθελοντή».

1	Ε								
2	Θ								
3	Ε								
4	Λ								
5	Ο								
6	Ν								
7	Τ								
8	Η								
	Σ								

1. Συμμετείχα _____ (επίρρημα) στη συγκέντρωση τροφίμων για τους πυρόπληκτους.
2. Έχω τη δύναμη και τη _____ και θα τα καταφέρω.
3. Δουλεύει ως _____ στο εργοστάσιο ξυλείας.
4. Ο _____ που επέλεξα να γίνω εθελοντής είναι το ότι μου αρέσει να προσφέρω.
5. Ο εθελοντισμός προσφέρει πολλά _____ και στους εθελοντές.
6. Ο εθελοντισμός είναι κάτι που αφορά τόσο τους _____ όσο και τους μεγαλύτερης ηλικίας ανθρώπους.
7. Όλοι οι άνθρωποι πρέπει να έχουν πρόσβαση σε _____, καθαρό νερό, στέγη και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.
8. Με πολιτιστικές δράσεις οι εθελοντές του συλλόγου μας προβάλλουν τα _____ και τα έθιμα της περιοχής.
9. Ύστερα από τον δυνατό _____ εθελοντικές οργανώσεις προσφέρουν βοήθεια στους κατοίκους της περιοχής.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

1 Σε ποια κατηγορία ανήκει καθεμία πρόταση; Υποκείμενο - Ρήμα - Κατηγορούμενο ή Αντικείμενο; Σημειώνω με .

Πρόταση	Υ - Ρ - Κ	Υ - Ρ - Α
α. Οι εθελοντές Πυροσβέστες είναι άμισθοι.		
β. Οι εθελοντές κάνουν καλό χωρίς ανταπόδοση.		
γ. Στην εθελοντική προσφορά δεν περιμένουμε αμοιβή.		
δ. Ο σύλλογος εθελοντών ονομάστηκε «Προσφορά Αγάπης».		
ε. Ο Γεράσιμος εκλέχτηκε πρόεδρος του συλλόγου.		
στ. Οι εθελοντές διασώστες είναι πολύ θαρραλέοι και ηρωικοί.		
ζ. Τα προβλήματα γίνονται μικρότερα με τη συνεργασία.		

2 Επιλέγουμε λέξεις και φράσεις από τα σακίδια και δημιουργούμε προτάσεις με υποκείμενο, ρήμα, κατηγορούμενο.

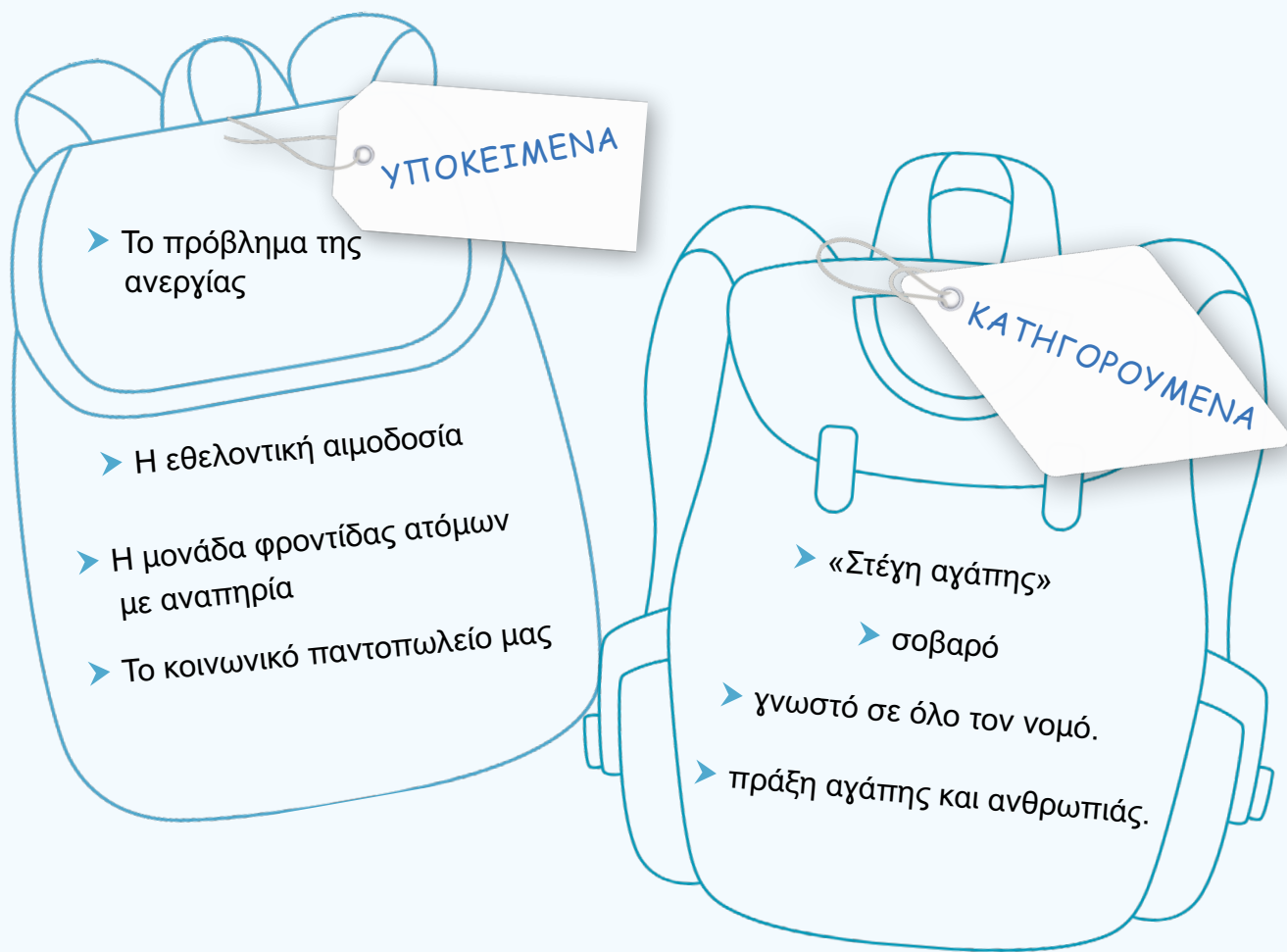

α. θεωρείται

β. λέγεται

γ. είναι

δ. έγινε

3 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τα ουσιαστικά της παρένθεσης στη σωστή πτώση.

Το φιλανθρωπικό σωματείο «Προσφέρω» πραγματοποιεί συντονισμένες _____ (δράση) για να δώσει κάποιες _____ (λύση) και να ανακουφίσει τους συνανθρώπους μας που έρχονται αντιμέτωποι με τις συνέπειες της ανεργίας και της οικονομικής _____ (κρίση). Οι εθελοντές γνωρίζουν ότι τα προβλήματα, που πρέπει να αντιμετωπίσουν, κάποιοι συνάνθρωποί μας είναι πάνω από τις _____ (δύναμη) τους. Είναι λοιπόν πιστοί στην _____ (απόφαση) τους να βοηθούν τους συνανθρώπους μας στις δύσκολες _____ (κατάσταση) της ζωής τους.

4 Συμπληρώνουμε το κείμενο με την αντωνυμία που δίνει έμφαση (οριστική), στον τύπο που ταιριάζει:

Μπορούμε και εμείς _____ να κάνουμε μικρές πράξεις καλοσύνης για να αλλάξουμε τον κόσμο! Ο Γιώργος βοήθησε _____ τον φίλο του να λύσει μια άσκηση. Η Ελένη σκέφτηκε _____ να διαβάσει ένα παραμύθι στα μικρότερα παιδιά του σχολείου που συναντά στη βιβλιοθήκη του σχολείου. Όταν εμείς _____ φροντίζουμε την καθαριότητα στο σπίτι με _____ τα χέρια, τότε κάνουμε μικρές πράξεις καλοσύνης.

5 Πώς αλλιώς μπορούμε να πούμε ή να γράψουμε τις υπογραμμισμένες φράσεις;

- α. Ο φίλος μου μοιράστηκε το δικό του φαγητό με μένα. → _____
- β. Η γιαγιά μου χρειάζεται τη δική μας βοήθεια για να φροντίσει την κήπο της. → _____
- γ. Δώσαμε τα δικά μας παιχνίδια σε παιδιά που δεν έχουν. → _____
- δ. Η φροντίδα του κατοικιδίου μας είναι δική μας ευθύνη. → _____

4.1 Αθλητισμός για όλους

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Ο Αυθεντικός Μαραθώνιος της Αθήνας

- 1 α. Εντοπίζουμε οριζόντια και κάθετα στο κρυπτόλεξο 8 λέξεις που συναντήσαμε στο κείμενο 1.

Δ	Ε	Π	Ι	Κ	Ε	Ν	Τ	Ρ	Ο	Τ	Η
Ι	Κ	Ε	Π	Α	Ρ	Σ	Η	Τ	Θ	Ε	Ε
Ο	Ε	Μ	Ε	Τ	Α	Λ	Λ	Ι	Ο	Λ	Κ
Ρ	Π	Α	Ρ	Ε	Γ	Γ	Ε	Λ	Μ	Ε	Κ
Γ	Α	Σ	Δ	Κ	Ψ	Β	Μ	Θ	Π	Τ	Ι
Α	Χ	Ψ	Β	Λ	Ν	Ρ	Ε	Υ	Σ	Η	Ν
Ν	Β	Α	Ρ	Υ	Τ	Ι	Μ	Ο	Ε	Ι	Η
Ω	Π	Ρ	Ο	Σ	Δ	Ο	Κ	Ι	Ε	Σ	Σ
Σ	Ε	Δ	Ι	Α	Ρ	Γ	Α	Ν	Ω	Σ	Η
Η	Υ	Ι	Μ	Ν	Β	Ζ	Σ	Ψ	Υ	Δ	Χ
Ζ	Φ	Κ	Ι	Ν	Η	Τ	Ρ	Ο	Λ	Γ	Κ

- β. Γράφουμε κάθε λέξη που βρήκαμε δίπλα στον ορισμό της.

1. Βασικό σημείο ενδιαφέροντος: _____
2. Αναμνηστική μικρή πλάκα που απονέμουμε σε κάποιον για να τον τιμήσουμε: _____
3. Έναρξη, ξεκίνημα: _____
4. Πλημμύρισαν, γέμισαν με: _____
5. Οι ελπίδες ότι κάτι καλό θα συμβεί: _____
6. Η προετοιμασία για τη διεξαγωγή μιας εκδήλωσης: _____
7. Εσωτερική κατάσταση που προκαλεί, κατευθύνει μια συμπεριφορά: _____

- 2 Συμπληρώνουμε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις του κρυπτόλεξου που ταιριάζουν.

Τους τελευταίους μήνες ο Μαραθώνιος δρόμος βρισκόταν στο _____ του ενδιαφέροντος.

Η _____ του διήρκεσε αρκετούς μήνες.

Οι συμμετοχές ξεπέρασαν τις _____ των διοργανωτών.

Η παραλαβή του επετειακού _____ ήταν ακόμη μεγαλύτερο _____ για τη συμμετοχή στον «40ό Αυθεντικό Μαραθώνιο» και ο τερματισμός ήταν ο διακαής πόθος όλων των δρομέων. Μετά από μία λιτή _____ οι αθλητές και οι αθλήτριες στήθηκαν στη γραμμή της _____, έτοιμοι για τον αγώνα.

- 3 Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις λέξεις της οικογένειας «αθλούμαι».

Ο ρόλος του αθλ _____ στη ζωή των παιδιών είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Η άθλ _____ συμβάλλει στην καλύτερη ποιότητα ζωής. Με το μάθημα της φυσικής αγωγής καλλιεργείται ο συναγωνισμός μέσα από την ενασχόληση με διάφορα αθλ _____. Αυτό σημαίνει ότι η νίκη δεν είναι αυτοσκοπός και ότι κάθε αθλητής σέβεται τους συν _____ του. Αντίθετα, ο ανταγωνισμός και η συνεχής επιδίωξη του πρ _____ ταθλ _____ μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά να εκδηλώνουν έντονο άγχος ή και άρνηση συμμετοχής.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Το ρήμα και οι χρονικές βαθμίδες

1 Υπογραμμίζουμε τα ρήματα του κειμένου.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε με την παρέλαση των παιδιών και συνεχίστηκε με την έπαρση της σημαίας, κατά την οποία τα παιδιά έψαλλαν τον Εθνικό Ύμνο. Στη συνέχεια η δήμαρχος απηύθυνε χαιρετισμό και κήρυξε την έναρξη των 33ων αγώνων δρόμου

- α. Σε ποια χρονική βαθμίδα βρίσκονται και γιατί;
 Η χρονική βαθμίδα είναι το _____ γιατί το κείμενο αναφέρεται σε ενέργεια που _____.
- β. Ποιος παρελθοντικός χρόνος κυριαρχεί και γιατί;
 Ο παρελθοντικός χρόνος που κυριαρχεί είναι _____ γιατί το κείμενο αναφέρεται σε ενέργεια που _____.

2 Διαβάζουμε το κείμενο. Μεταφέρουμε τα χρωματισμένα ρήματα στον πίνακα και τον συμπληρώνουμε με τα χαρακτηριστικά τους.

Η Καλλιπάτειρα, κόρη του Ολυμπιονίκη Διαγόρα του Ρόδιου, ήταν η πρώτη γυναίκα της αρχαιότητας που **μπήκε** μέσα σε αθλητικό χώρο και **παρακολούθησε** τους αρχαίους Ολυμπιακούς Αγώνες, επειδή ήθελε να θαυμάσει τον γιο της, Πεισίροδο, που **αγωνιζόταν** στην πάλη. Επειδή οι κανονισμοί των αγώνων **απαγόρευαν** στις γυναίκες την παρακολούθηση των αγώνων, η Καλλιπάτειρα μεταμφιέστηκε σε γυμναστή και **είδε** τον αγώνα. Προδόθηκε όμως από τον ενθουσιασμό της για τη νίκη του γιου της. Ωστόσο, δεν της επιβλήθηκε η θανατική ποινή, καθώς η οικογένειά της **είχε βγάλει** σειρά Ολυμπιονικών.

<https://el.wikipedia.org/wiki/Καλλιπάτειρα>

Ρήμα	Χρονική βαθμίδα	Ποιόν ενεργείας	Φωνή
π.χ. μπήκε	παρελθόν	συνοπτικό	ενεργητική

Το ρήμα στο παρελθόν

3 α. Μεταφέρουμε την πρόταση στο διαρκές και στο συνοπτικό παρελθόν.

Κάθε χρόνο, τον Μάιο, τα παιδιά διαγωνίζονται σε μαθητικούς αγώνες στίβου της περιοχής τους.

Τα προηγούμενα χρόνια, κάθε χρόνο τον Μάιο, _____

Την περσινή χρονιά, στις 28 Μαΐου, _____

β. Γράφουμε 3 προτάσεις χρησιμοποιώντας το ρήμα «παρακολουθώ» στο διαρκές, συνοπτικό και συντελεσμένο παρελθόν. Χρησιμοποιούμε και όποια λέξη/ φράση ταιριάζει:

πέρυσι | χθες | τον περασμένο μήνα | πριν από δύο χρόνια | για δύο ώρες.

Ορθογραφία του ρήματος στο παρελθόν

4 Πώς γράφεται; Σχηματίζουμε τους τύπους στη δεξιά στήλη. Χρωματίζουμε με διαφορετικά χρώματα το θέμα και την κατάληξη.

Ρήματα σε -ω	
ποτίζω → πότιζα → πότισα	χυρίζω _____ → _____
λύνω → έλυνα → έλυσα	ιδρύω _____ → _____
αθροίζω → άθροιζα → άθροισα	δακρύζω _____ → _____
κλείνω → έκλεινα → έκλεισα την πόρτα	δανείζω _____ → _____
κλίνω → έκλινα (π.χ. έκλιστα το ρήμα όχι έκλιστα το ρήμα)	

Μαθαίνουμε

Τα ρήματα σε -ω, στο Παρελθόν, διατηρούν την ίδια ορθογραφία στο θέμα τους.

Ρήματα σε -ώ / -ιέμαι	
Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
αγαπώ → αγαπ-ούσ-α → αγάπ-ησ-α	αγαπιέμαι → αγαπιόμουν → αγαπήθηκα
μιλώ → _____ → _____	κρατιέμαι _____

Μαθαίνουμε

Τα ρήματα σε -ώ/ -ιέμαι, στο Παρελθόν, για τον σχηματισμό τους χρειάζονται κάποια επιπλέον στοιχεία (ησ, θηκ) που γράφονται με -η. Το ίδιο συμβαίνει και με τα ρήματα σε -ομαι:

λύνεται → λυνόταν → λύθηκε

ντύνεται → _____ → _____

Η κλίση του ρήματος στο παρελθόν

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ			
Παρελθόν	Ρήματα σε -ω / -ομαι: γυμνάζω - γυμνάζομαι		
Συνοπτικό (Αόριστος)	Ενεργητική φωνή	γύμνασ-	-α, -ες, -ε
		γυμνάσ-	-αμε, -ατε, -αν
	Παθητική φωνή	γυμνάστηκ- α, -ες, -ε	α, -ες, -ε, -αμε, ατε, -αν
		γυμναστήκ- αμε, -ατε, -αν	
Διαρκές (Παρατατικός)	Ενεργητική φωνή	γύμναζ-	-α, -ες, -ε
		γυμνάζ-	-αμε, -ατε, -αν
	Παθητική φωνή	γυμναζ-	-όμουν, -όσουν, -όταν, -όμασταν/-όμαστε, -όσασταν/-όσαστε, -ονταν/-όντουσαν
Παρελθόν	Ρήματα σε -ώ / -ιέμαι: ρωτώ – (ανα)ρωτιέμαι		
Συνοπτικό (Αόριστος)	Ενεργητική φωνή	ρώτησ-	-α, -ες, -ε
		ρωτήσ-	-αμε, -ατε, -αν
	Παθητική φωνή	ρωτήθηκ-	-α, -ες, -ε, -αμε, -ατε, -αν
Διαρκές (Παρατατικός)	Ενεργητική φωνή	ρωτούσ-	α, -ες, -ε, -αμε, -ατε, -αν
		Παθητική φωνή	(ανα)ρωτ-

Παρελθόν συντελεσμένο (Υπερσυντέλικος)	
Ρήματα σε -ω: είχα γυμνάσει, είχες γυμνάσει κτλ.	Ρήματα σε -ώ: είχα ρωτήσει είχες ρωτήσει κτλ.
Ρήματα σε -ομαι: είχα γυμναστεί, είχες γυμναστεί κτλ.	Ρήματα σε -ιέμαι: είχα αναρωτηθεί, είχες αναρωτηθεί κτλ.

Ο τόνος στο παρελθόν

Συλλαβές			
Αρχική	Προπαραλήγουσα	Παραλήγουσα	Λήγουσα
		λύ	νω
	έ	λυ	σα
		μι	λώ
	μί	λη	σα
	βα	ριέ	μαι
βα	ρέ	θη	κα
	λύ	νο	μαι
	λύ	θη	κα
	χτυ	πιέ	μαι
χτυ	πή	θη	κα
	θυ	μά	μαι
θυ	μή	θη	κα

Ο τόνος μπαίνει πάντα στην **προπαραλήγουσα**. Όταν δεν υπάρχουν **3** συλλαβές, προσθέτουμε το «ε» για τη θέση του τόνου.

Η ορθογραφία των ρημάτων σε 5 βήματα:

1. Ξεχωρίζω την κατάληξη.	πότισ-αν	μιλήσ-ατε	χτενιστήκ-αμε	στενοχωρήθηκ-αν
2. Εντοπίζω τη βάση του ρήματος και μαθαίνω την ορθογραφία.	πότισ-αν	μιλ-ήσ-ατε	χτενιστ-ήκ-αμε	στενοχωρ-ήθηκ-αν
3. Παρατηρώ αν έχουν προστεθεί μικρά μέρη στη βάση του ρήματος.	-	μιλ-ήσ-ατε	χτενιστ-ήκ-αμε	στενοχωρ-ήθηκ-αν
4. Όσα μικρά μέρη έχουν προστεθεί γράφονται με -η.	-	-ήσ-	-ήκ-	-ήθηκ-
5. Ελέγχω τους τύπους των ρημάτων και την ορθογραφία.	πότισαν	μιλήσατε	χτενιστήκαμε	στενοχωρήθηκαν

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1 Αναζητάμε στο κρυπτόλεξο 8 λέξεις σχετικές με τους Ολυμπιακούς αγώνες.

Σ	Φ	Σ	Χ	Η	Κ	Α	Γ	Ω	Ν
Τ	Ε	Σ	Α	Π	Α	Γ	Α	Ζ	Χ
Α	Π	Ο	Ν	Τ	Ν	Ω	Ρ	Σ	Α
Δ	Ι	Ο	Ρ	Γ	Α	Ν	Ω	Σ	Η
Ι	Τ	Ε	Α	Σ	Β	Ι	Σ	Δ	Δ
Ο	Ρ	Ν	Σ	Δ	Ι	Σ	Σ	Λ	Σ
Ι	Ο	Α	Δ	Σ	Ω	Μ	Ω	Σ	Ω
Σ	Π	Ρ	Ο	Α	Σ	Α	Ι	Σ	Τ
Λ	Η	Ξ	Η	Σ	Η	Λ	Δ	Σ	Α
Ε	Ρ	Η	Τ	Ε	Λ	Ε	Τ	Η	Σ

2 Τοποθετούμε τις λέξεις του κρυπτόλεξου δίπλα στον ορισμό τους.

_____	Άθλημα σε αθλητικούς αγώνες.
_____	Επαναφορά ενός εθίμου, μιας γιορτής κτλ. που είχε εγκαταλειφθεί.
_____	Το αποτέλεσμα του διοργανώνω, η συστηματική προετοιμασία ενός έργου.
_____	Η αρχή, το ξεκίνημα μιας δραστηριότητας, ενέργειας.
_____	Ομάδα προσώπων, η οποία έχει έργο να διοργανώσει έναν διαγωνισμό ή μια εκδήλωση κτλ.
_____	Το τέλος, ο τερματισμός μιας ενέργειας, ενός γεγονότος.
_____	Μεγάλος χώρος, συνήθως ανοιχτός, όπου πραγματοποιούνται αθλητικοί αγώνες.
_____	Επίσημος εορτασμός ενός γεγονότος ή μιας επετείου.

3 Δημιουργούμε την οικογένεια της λέξης «αγώνας».

4 Συμπληρώνουμε το κείμενο με λέξεις της οικογένειας «αγώνας».

Γνωρίζετε τους Παραολυμπιακούς Αγώνες;

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες θεωρούνται το δεύτερο μεγαλύτερο αθλητικό γεγονός μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Σε αυτούς _____-ονται αθλητές με κινητική ή διανοητική αναπηρία σε 22 _____-ματα, από τα οποία τα 18 είναι κοινά και στους Ολυμπιακούς Αγώνες ενώ τα 4 είναι παραολυμπιακά.

Αξίζει να παρακολουθήσει κανείς τους Παραολυμπιακούς Αγώνες και να θαυμάσει την _____-ότητα και το θάρρος αυτών των αθλητών, οι οποίοι μάς δείχνουν ότι αθλητισμός σημαίνει συν-_____ σε πνεύμα σεβασμού προς τα αθλητικά ιδεώδη και όχι αντ-_____ με μοναδικό σκοπό τη νίκη.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Οι προσδιορισμοί του χρόνου

1 Συμπληρώνουμε τις προτάσεις με τους κατάλληλους χρονικούς προσδιορισμούς. Χρησιμοποιούμε κεφαλαίο αρχικό γράμμα, όταν χρειάζεται.

του χρόνου | σε λίγες μέρες | όταν παίζω |
κάθε τέσσερα χρόνια | χθες | το καλοκαίρι

- Οι Ολυμπιακοί Αγώνες πραγματοποιούνται _____.
- _____ επισκεφτήκαμε με το σχολείο το Ολυμπιακό Μουσείο της Αθήνας.
- Θα ήθελα _____ να ξεκινήσω ένα καινούριο άθλημα.
- _____ θα γίνω 11 χρονών.
- _____ κάνουμε διακοπές στο νησί του παππού μου.
- Χαίρομαι πολύ _____ ομαδικά παιχνίδια.

2 Υπογραμμίζουμε τους χρονικούς προσδιορισμούς.

Οι πρώτοι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες έγιναν στην Αθήνα το 1896. Τότε κυκλοφόρησαν τα πρώτα ολυμπιακά γραμματόσημα τα οποία ήταν εμπνευσμένα από τους αρχαιοελληνικούς Ολυμπιακούς αγώνες.

Στις 13 Αυγούστου 2004 οι Ολυμπιακοί Αγώνες επέστρεψαν στην Αθήνα, μετά από 108 χρόνια με μια λαμπρή τελετή έναρξης. Όταν ολοκληρώθηκε η τελετή έναρξης, οι θεατές, και στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ήταν ενθουσιασμένοι. Αλλά και αφού ολοκληρώθηκαν οι Ολυμπιακοί αγώνες, η γνώμη του κόσμου ήταν ότι η Ελλάδα και η Αθήνα κατάφερε να μείνει στην ιστορία. Ο ίδιος ο πρόεδρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, ευχαρίστησε, την Αθήνα και την Ελλάδα για τους αξέχαστους Ολυμπιακούς αγώνες με τα λόγια: «Ευχαριστούμε, Αθήνα, ευχαριστούμε, Ελλάδα!».

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Η παρομοίωση

1 Σχηματίζουμε παρομοιώσεις ακολουθώντας το παράδειγμα.

Παράδειγμα: Ο αθλητής τρέχει γρήγορα. → Ο άνεμος είναι γρήγορος.
→ Ο αθλητής είναι γρήγορος σαν τον άνεμο.

- α. Το κτίριο είναι ψηλό. → _____
→ _____
- β. Το παιδί πεινάει πολύ. → _____
→ _____
- γ. Ο ασθενής είναι πολύ χλωμός. → _____
→ _____
- δ. Το χαμόγελο είναι όμορφο. → _____
→ _____
- ε. Το μαξιλάρι είναι μαλακό. → _____
→ _____

2 Συμπληρώνουμε στις προτάσεις το πρώτο ή το δεύτερο μέρος, ώστε να σχηματιστούν παρομοιώσεις.

- α. Τα βήματα του Φλακ είναι βαριά σαν _____.
- β. Ο μαραθωνοδρόμος είναι γρήγορος σαν _____.
- γ. Η Άννα είναι _____ σαν μαραθωνοδρόμος.
- δ. _____ τρέχουν σαν ποτάμι.

3 Περιγράφουμε την προσπάθεια των παιδιών για τη νίκη, στον αγώνα δρόμου, χρησιμοποιώντας δύο τουλάχιστον παρομοιώσεις.

Διόρθωση παραγωγής γραπτού λόγου

- Ελέγχουμε το «Δελτίο τύπου» ως προς τα παρακάτω στοιχεία.
- Σημειώνουμε με και βελτιώνουμε το γραπτό μας όπου χρειάζεται.

Πίνακας διόρθωσης «Δελτίο τύπου»	
Δομή	Γλωσσικά στοιχεία
1. Εισαγωγή Παρουσίασα το γεγονός και έκανα σύντομη αναφορά στον χώρο, τον χρόνο και τα πρόσωπα.	Χρησιμοποίησα: <ul style="list-style-type: none"> • ουσιαστικά, κύρια ονόματα, επίθετα, αριθμητικά, αριθμούς.
2. Ανάπτυξη Παρουσίασα την εξέλιξη του γεγονότος σε χρονική σειρά.	<ul style="list-style-type: none"> • ρήματα σε παρελθοντικούς χρόνους (σε πρόσωπο γ' ενικό και γ' πληθυντικό) • λέξεις και φράσεις που δείχνουν χρόνο και τόπο.
3. Επίλογος Οδηγήθηκα σε συμπεράσματα και έγραψα κάποιο σχόλιο.	<ul style="list-style-type: none"> • φράσεις ή λέξεις που εκφράζουν συμπέρασμα, γνώμη ή κρίση για τα γεγονότα.

Διορθώνω λέξεις και φράσεις που έκανα λάθος.

Σκέψου...

- Τι σε βοήθησε να σχεδιάσεις το κείμενό σου; _____
- Τι σε δυσκόλεψε; _____
- Τι θα ήθελες να βελτιώσεις; _____

Μέσα από την Ενότητα επιλέγουμε ένα θέμα που μας έκανε εντύπωση και γράφουμε μια ερώτηση. Τη συζητάμε στην τάξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- 1** Χρησιμοποιώντας και τις λέξεις «αθλητής, άθλημα, αθλητίατρος, προπόνηση, στίβος, αγώνες, αθλητικός, -ή, -ό, φίλαθλος, -οι, βραβείο» γράφουμε μία σύντομη αφήγηση με θέμα «Μαθητικοί αγώνες στίβου στην πόλη μας».

Σκέψου: Ποιους χρόνους ρημάτων θα χρησιμοποιήσεις; Με τι είδους λέξεις ή φράσεις θα δηλώσεις το πότε έγιναν τα γεγονότα;

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- 1** Υπογραμμίζουμε τους χρονικούς προσδιορισμούς και συμπληρώνουμε τα κείμενα με τα ρήματα στο παρελθόν.

- α.** Κάθε φορά που _____ (ντύνομαι) με την αθλητική εμφάνιση της ομάδας μου, _____ (σκέφτομαι) αν θα καταφέρω να αγωνιστώ με όλες μου τις δυνάμεις. Όταν, αργότερα, _____ (ακούχομαι) το σφύριγμα που δήλωνε την έναρξη του αγώνα, ξεχνούσα όλους τους φόβους και τις ανησυχίες μου και _____ (αγωνίζομαι) για τη νίκη σε έναν δίκαιο αγώνα.
- β.** Την Κυριακή το πρωί, πριν τον αγώνα, όταν ντύθηκα με την αθλητική εμφάνιση της ομάδας μου _____ (σκέφτομαι) αν θα καταφέρω να αγωνιστώ με όλες μου τις δυνάμεις. Όταν, αργότερα, _____ (ακούχομαι) το σφύριγμα που δήλωνε την έναρξη του αγώνα, _____ (ξεχνώ) όλους τους φόβους και τις ανησυχίες μου και _____ (αγωνίζομαι) για τη νίκη σε έναν δίκαιο αγώνα.

- 2** Συμπληρώνουμε το κείμενο τοποθετώντας τα ρήματα στο διαρκές ή συνοπτικό παρελθόν.

Οι συμμετοχή των γυναικών σε Πανελληνίους αγώνες στίβου

Στην Ελλάδα, μέχρι το 1926, οι αθλητικοί κανονισμοί δεν επέτρεπαν τη συμμετοχή γυναικών σε αγώνες στίβου.

Όμως το 1926 ο αθλητικός σύλλογος Πανιώνιος _____ (δημιουργώ) μία γυναικεία ομάδα στίβου.

Οι αθλήτριες _____ (εμφανίζομαι) για πρώτη φορά σε αγώνες στο Παναθηναϊκό στάδιο στις 21 και 22 Ιουνίου του 1926 και

_____ (διακρίνομαι) με τις επιδόσεις τους. Για να

πετύχουν το καλύτερο αποτέλεσμα, οι αθλήτριες όλο το προηγούμενο διάστημα _____ (προετοιμάζομαι) καθημερινά και

_____ (ακολουθώ) τις οδηγίες του προπονητή τους.

- 3 Χρωματίζουμε με **κίτρινο** τη βάση και με **πράσινο** την κατάληξη των ρημάτων.

Ρήμα	Θέμα	κατάληξη
χρωματίζω	χρωματίζ-	-ω
χτενίζει		
μαλώνω		
μαλώσαμε		
δανείσατε		
άθροισα		
αφαίρεσε		

- 4 Συνδέουμε τις δύο προτάσεις κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές στο ρήμα της πρώτης πρότασης.

Παράδειγμα: Ολοκληρώνω τη μελέτη των μαθημάτων μου.
Χτύπησε το κουδούνι.

Καθώς ολοκλήρωνα τη μελέτη των μαθημάτων μου,
χτύπησε το κουδούνι.

1. Οι δρομείς διαγωνίζονται στα 100 μ. Οι θεατές τούς χειροκροτούσαν.
Ενώ _____
2. Ο διαιτητής σφυρίζει τη λήξη του αγώνα. Ο Στέλιος έβαλε ένα τρίποντο.
Αφού _____

- 5 Γράφω μία παράγραφο για να αφηγηθώ την εμπειρία από ένα άθλημα με το οποίο ασχολήθηκα, χρησιμοποιώντας λεξιλόγιο σχετικό με τα αθλήματα και τους παρακάτω χρονικούς προσδιορισμούς.

πριν ένα χρόνο | στην αρχή | ύστερα | στη συνέχεια | κατά τη διάρκεια
| στο τέλος | του χρόνου

Ολυμπιονίκες που έγραψαν ιστορία

Σπύρος Γιαννιώτης, Ελλάδα, κολύμβηση

Είναι Έλληνας πρωταθλητής της κολύμβησης. Είναι ασημένιος ολυμπιονίκης στα 10 χιλιόμετρα κολύμβησης ανοικτής θαλάσσης στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2016. Ήταν 7ος ολυμπιονίκης (2004) στα 400μ. και ο μοναδικός Έλληνας με τριπλή παρουσία σε τελικούς Ολυμπιακών Αγώνων: 2004, 2012 και 2016.

https://el.wikipedia.org/wiki/Σπύρος_Γιαννιώτης (διασκευή)

Kaori Icho, Ιαπωνία, ελεύθερη πάλη

Είναι η πρώτη γυναίκα, σε οποιοδήποτε άθλημα, που κέρδισε το χρυσό σε ατομικό αγώνα, σε τέσσερις διαδοχικούς Ολυμπιακούς αγώνες: 2004 (Αθήνα), 2008 (Πεκίνο), 2012 (Λονδίνο) και 2016 (Ρίο ντε Τζανέιρο).

https://en.wikipedia.org/wiki/Kaori_Icho (διασκευή)

Καρολίνα Πελενδρίτου, Κύπρος, Παραολυμπιακή ομάδα κολύμβησης

Γεννήθηκε στη Λεμεσό. Ξεκίνησε την κολύμβηση σε ηλικία 9 ετών. Το 2004 στους Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας χάρισε στην Κύπρο το πρώτο της χρυσό μετάλλιο σε Παραολυμπιακούς, κατακτώντας την πρώτη θέση στα 100μ. πρόσθιο. Στους Αγώνες του Πεκίνου το 2008, κατέκτησε επίσης το χρυσό μετάλλιο, στα 100μ. πρόσθιο.

<https://athletestories.gr/author/karolina-pelendritou/> (διασκευή)

Γιουσέιν Μπολτ, Τζαμάικα, στίβος

Χωρίς αμφιβολία ανήκει στους πιο διάσημους ολυμπιονίκες. Έχει κατακτήσει 8 χρυσά μετάλλια στους Ολυμπιακούς αγώνες του 2008, 2012 και 2016, στα 100 μέτρα, στα 200 μέτρα και στη σκυταλοδρομία 4 επί 100.

https://el.wikipedia.org/wiki/Γιουσέιν_Μπολτ (διασκευή)

- Επιλέγουμε έναν αθλητή/τρια Ολυμπιακών Αγώνων που θαυμάζουμε. Δημιουργούμε ανά μικρές ομάδες ένα έντυπο ή ψηφιακό δελτίο γι' αυτόν/ήν και το παρουσιάζουμε στην τάξη. Κατόπιν μπορούμε να δημιουργήσουμε το λεύκωμα των αγαπημένων ολυμπιονικών της τάξης μας.

Σημαντικά στοιχεία

Όνομα: _____ Άθλημα: _____
 Ημερ. γέννησης: _____ Διακρίσεις: _____
 Χώρα: _____ Κάτι σημαντικό: _____

Πηγές εικόνων - κειμένων

1η ενότητα

Βιβλία

1. Γιαλουράκη, Σ. (2010). *Η Αφροδίτη της Μήλου κλαίει*. Αθήνα: Ερευνητές
2. Ιωαννίδης, Ι.Δ. (2002). *Χωρίς Κοτσάνι*. Αθήνα: Πατάκης

3η ενότητα

Βιβλία

1. Stewart, A. Ρίζος, Ε. (2024). *Εμπρός να αλλάξουμε τον κόσμο*. (Μ. Ντεκάστρο, Μετ.). Αθήνα: Καπόν

4 ενότητα

1. Κοντού, Μ. Σγουρός, Γ. (2021) Στέλιος Κυριακίδης, *Ο άνθρωπος που έτρεξε για έναν ολόκληρο λαό*, Αθήνα: Καστανιώτης

Ιστοσελίδες

https://el.wikipedia.org/wiki/Σπύρος_Γιαννιώτης

https://en.wikipedia.org/wiki/Kaori_Icho

https://el.wikipedia.org/wiki/Γιουσέιν_Μπολτ

<https://el.wikipedia.org/wiki/Καλλιπάτειρα>

Οι φωτογραφίες του βιβλίου είναι από Freerik, Adobe Stock

- Σελ. 81: ©Kaori Icho_ Marcello.far_CC BY-SA 3.0, ©Usain Bolt_Augustas Didzgalvis_CC BY-SA 4.0

